

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapestén, egyetem-utca 4-ik szám.

helyzetben volt, hogy időszaki irodalmunk tevékenységéről általános áttekintést szerezhessen, mert azon kívül, a mit lapunkba írt, sok érdekes közleménye jelent meg a Földrajzi társulat közlönyében, a Budapesti szemlében, az Ellenőrben, Honban, Fővárosi Lapokban stb., ide sem számítva vonzó felolvasásait, melyeket kivált a földrajzi társulat, az iparoskör stb. üléseiben tartott.

E megfeszített munkásság mellett csodálni lehet, hogy önálló műve nem jelent meg több egynél, melynek címe „Dél-afrikai utazások“, s melyben a legjobb és legújabb források nyomán ismertette az e világgrészen tett fölfedezéseket és kutatásokat. Ha a gondviselés hosszabbra nyújtja életét, bizonyosan nem egy könnyűvel, de egész könyvtárral gyarapíthatja vala e tudományokban oly szegény irodalmunkat.

1871-ben megnősült, nőül vevén Kele Jankát Kolozsvárról, kivel igen boldog életet élt a szerény, visszavonult férfi; megosztván idejét hivatala, irodalmi munkássága és családja között. Mert áldás volt házasságán, három kedves gyermek zsi-bongva körül a boldog szülőkét. Azonban jött a hazánk annyi vidékén pusztító amaz öldöklő angyal, melynek roncsoló torokloba a neve, s két áldozatot vitt magával a három gyermek közül — a két fiút — alig pár hét alatt. A kis család addig fellegetelen ege elborult, csak a megmaradt kis leánya deríté föl néha.

Több hét előtt az apát is meg szállta az a betegség, mely gyermekeitől megfosztotta. A legnagyobb mérvű diphteritis lepte meg. Csak neje önfeláldozó ápolásának köszönhető, hogy e betegségének áldozata nem lett. Már lábbadozni kezdett, azonban a kór nagyon elcsigázta, úgy hogy csak árnyéka volt önmagának, s ekkor megkapta a tüdőlobot, melynek megrendült szervezete nem birt ellenállni. Február 26-án esti 10 órakor kiszenvedett, általános megdöbbenést és részvétet keltve, kivált nálunk, kik oly közel álltunk hozzá.

Az elköltözött irodalmi munkássága nem tartozott a nagy zajt keltők közé; csendes volt az, mint a koralloké, melyek észrevétlenül építenek szigeteket. És ép oly hasznos. Ő megmutatta, hogyan válhat valaki rendkívüli teremő és alakító erő nélkül is nagy hasznára hazája mivelődési törekvéseinek, s hogyan pótolhatja törhetetlen szorgalommal, ha viszonyai talán megtagadták tőle, hogy önálló, közvetlen buvárattal mozdítsa elő azt az ügyet, melynek erejét szentel. S a mi helyzetünkben, mikor annyi arra való embert kényszerítenek körülményei lemondani arról, hogy egy Humboldt, Livingstone s a többi nevezetes kutatók nyomdokait követve, fölfedezővé, híres utazóvá válhassék a természettudományok, vagy földrajzi ismeretek világában: bizony az is nagy érdem, ha az ily kutatók, fölfedezők és utazók fáradozásainak eredményét valaki hiú, pontos és vonzó előadásban igyekszik megismertetni hazája fiaival, lelkesíteni amaz ismeretek iránt, melyek iránt ő maga lelkesül, s közvetítőnek lenni a tudományos világ külföldi vívmányai és saját hazánkiai értelmisége között.

És Sám Lajos a legnagyobb lelkiismeretességgel, kedvvel, szenvedéllyel teljesítette ezt a tisztet s nincs az újabb nemzedékben egy is, a kinek e tekintetben

annyit köszönhetnénk, mint neki. Nép-szerű, világos, korrekt modorban tudta összeválogatni és szerkeszteni rengeteg olvasottsága tárházából mind azt, a mit a magyar közönségre hasznosnak és érdekesnek ítél, s nem egyszer kaptunk levelet lapunk egyik-másik olvasójától azzal a tudakozódással, ki lehet az a Sám Lajos, a ki annyi világot összeutazott s úgy beszél Madagascarról, a Sandwich-szigetéről s a földgömb bármely zugáról, mintha viczispán lett volna azon a vidéken. S valóban azt hisszük, akad is alispán, a ki nem ismeri tulajdon megyéjét jobban, mint a hogy e fiatal tudós a legtávolibb országokat ismer. A földabrosokról le nem lehetett olvasni oly pontot, melyet ő behunyt szemmel ne tudott volna meghatározni, s az ő jelenlétében nem igen volt szükség a Ritter-féle geographiai lexikonra. Más boldogabb országban, kedvezőbb körülmények között, ennyi lelkesedéssel kedvenc tárgya iránt s annyi előzetes ismerettel szakmájában, bizonyosan ő is válhatott volna híres utazóvá s kiváló egyéniséggé a kutatások és fölfedezések világában.

A végzet nem akarta. Egy nagyobb ut volt számára fenntartva élte délszakában, az a hosszú, végtelen ut, melynek céljáról, határáról nem tud tájékozást nyújtani a geographia.

Isten vezérelje azon az uton a becsületes munkás embert és jó barátot.

Vásárban.

(Julius, 1877.)

Gyékyenes, a bronesos alföldi szekér, Honnan cipél a sors — s e három egér? Hoztál-e pirosuló új búza-magot? Mezők üde lelkét: friss széna-szagot?

Odakünn már, úgy-e, megért a kalász? Rét gyapja lenyirva; foly a takarás; Boglyak tetejéről egy-egy suta gém Néz szét aratóknak vidám seregén?

Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt, Minden nyara — új seb — a régre fájt: De talán-most e nagy mezei jóság Áldást hoz az egyszer: szép Magyarország.

Legyen is, legyen is megáldva e föld — Isten' maga-tele — mint rég ez előtt, Mikor én is „markot hajtani“ kezdtem, S nem sikerült, bár hogy' s mint igyekeztem.

Így — vézna, ügyetlen testi dologra — Adtam fejem a bölcs tudományokra, Barázda helyébe' szántván sorokat, — Nem kérkedem ezzel, mert azt se' sokat.

De, hogy a mezőt, az anyatermesztet Kebelet elhagytam, sajog egy érzet, Holtig sajog itt benn, — s tüzebben vér Látodra, te búzák alföldi szekér.

Arany János.

Pusztai találkozás.

Elbeszélés.
Írta **Baksay Sándor.**
(Folytatás.)

Most újra Mecseki állott fel.

— Tekintetes család! Van szerencsém Siró János és Uherszky Márton birkás-embertársainknak alázatos folyamodását benyújtani, s ha méltóztatnak parancsolni, azt, a mit ők maguk együgyű nyelven folyamodásukban rebegnek, élcszóval rövi-

den előadni. (Halljuk, halljuk!) Méltóztatnak jól tudni, embernek való ember nevét a nevelés és oktatás adja meg; bárha nem tagadom, vannak egyes számalomra méltó kivételek, kik minden nevelés mellett is állatibb maradnak az állatnál. Azonban semmi újat nem mondok, ha azt mondom, hogy az ilyen szomorú kivételek csak a szabály erősítésére szolgálnak. Mi sem vonhatunk khinai falat a határainkat ostromló civilizáció áldott hatása ellen.

— Mámög! zugott baljós gyanakodással a Mámög-párt, a pogány szó hallására, melynek mindig „fissz“ a következtése.

— Ennélfogva indítványozom, találjon módot a Tekintetes Familia, hogy e mi virágzó pusztánk bájos rónaságán egy a kor igényeinek megfelelő iskola állíttassék.

— Minek a? harsant meg a Mineka-párt, a közelgő veszély élénk érzetében szokatlanul elsánts és határozott hangon.

— Nem a magam érdekében emeltem szót, mert hálaitennek van annyi módom, hogy gyermekeim mellett külön-instruktort tarthatok, hanem épen azok érdekében, kik közül némelyek a maguk földhözragadtágában...

— Ki kell huzni! bugott az ajtó mögöl a közvélemény.

— Kinek nem inge, ne vegye magára. Nem az én igen tisztelt atyafi birtokos-társaimat értem én, hanem a felvilágosodásnak azokat a buta ellenségeit, kik a maguk kurtá eszével...

— Gyerünk innét! zudult fel a kikö-huznyiak csoportja. Ez az ur minket szemtől szembe összeholondoz. — Én is csak olyan ur vagyok, mint az ur. — Ha az urnak olyan sok az esze, vegyen be belőle óránként egy evőkanállal. Ráfer. — Eb ura kurtá!

— Sajnálatlalt látom, hogy némelyek félreértik jószándékú kifejezéseimet és távoznak; de örülök azon, hogy most már a familiának csak színe és java maradt együtt, kinnél sem a belátás, sem a buzgóság nem hiányzik szavaim helyes felfogására, s a kellő miveltséggel birnak az indítvány fontosságának megmérlegelésére, s horderejének kiszámítására. Én tehát Tekintetes Atyafiság azon két embertársunk és nagyszámu ártatlan gyermekeik nevében, kiket a familia tisztelt kúrátora folyamodásunkkal együtt előlegesen és kihallgatás nélkül (Haud aequus fuit: Csont Ábel.) szokása szerint embertelenül összekáromolt, — könyörgök, — méltóztatssék kimondani elvben az iskola felállításának szükségét.

— Minek a? kiáltott újra a Mineka-párt, nem engedvén szemét beköttezni a szónok magasztalásai által. Jó a dicséret, de csak ingyen. Eddig megvultunk oskola nélkül, ezután is meg lehetünk.

— Hiszen nem mondom én tisztelt Atyafi urak — hogy most midjárt neki fogjunk. Várjuk végire. Nem olyan fekete ám az ördög, mint a milyennek festik.

— Ha nem olyan is, de azért még se jó azt a falra festeni, mond egy éltes Mineka.

— Egyelőre, mondom, csak indítványomnak elvben leendő elfogadását kérem. Utasíttassék egyszersmind a familia kúrátor egy véleményes javaslat készítésére, melyben az iskolaépítés költségeire és a tanítói fizetés alapjául szolgáló források lennének kijelölendők — de — és

ezt hangsúlyozom — a közbirtokosság minden terhelhetése, — méltóztatssanak jól megérteni, — a közbirtokosok minden terhelhetése nélkül.

— Csinálja a ki kezdte, én nem avatkozom bele, dünyögő Ihárosi

— Kötelessége az urnak. Azért húz a közjövédelmekből külön részt. Különbön is elérékenyülve jelenthetem, hogy azon két embertársunk, kiket a kúrátor ur szent szándékukért illőnek tartott rutul megszidalmazni, nem maradt meg a kérelmezés merev korlátai között, hanem tényleges ajánlatot is tön. Imé: „ajánlunk a tanító évi fizetésébe 5 azaz öt font fadgyut, 4 azaz négy iteze vaját, 50 azaz ötven font söt.“ — Kérem — folytatá, letéve az írást, és fejét hátravetve kihívólag nézett végig a gyülekezeten, — ha egy familia-kúrátor ilyen alapra sem tud valamit építeni, akkor menjen Ukrániába szék-söt söpörni. Igaz vagy nem uraim?

A kérdés nyert ugyan egypár udvarias fejbölintást a közelben, de a Mámögök és Minekák részéről konok hallgatással fogadtatott. Oh a Mámögnek van annyi esze, hogy nem felel minden kérdésre. A Mámög ha egyszer kimondja a sibbolejtét, beszélhetsz azután neki. Csak néz maga elé és mosolyog. A Mámög a legravaszabb petrefactuma a világ társadalmi konvulsióinak.

Most Ihárosi kért szót.

— Miután az érdeme szerint tisztelt ur a tervjavaslat készítésével engem kíván megbízni, miután kikötötte, hogy a familia minden terhelhetése nélkül keresztesen ki a források, s e célból egyenesen Gírgacziába utasít, a hol pedig nem tudom mit találunk, ha csak bizonyos nemzetiség forrását nem; bátor vagyok személyes tájékozás tekintetéből őt magát kérdezni meg először is: csupán a száraz indítványal kíván-e járulni az iskola-alaphoz, és lelkes szónoklatával s buzditó nyögdecseivel a tanító-fizetéséhez, vagy pedig kővel az általa magasztalt kérelmezők példáját, s ezennel kinyilatkoztatja, hogy a magasztos célhoz ő is járul ennyivel vagy annyival?

— Igenis — felelt Mecseki belevörösölve, mert a dolognak ezen oldalára még nem gondolt — én ugyan úgy értettem, hogy az iskola épüljön föl a közösből, mert van elég nád, épületfa és vályognak való föld; a tanító-fizetés terhet pedig viseljék azok, a kik szolgáltatást élnek: de mint-hogy az általam érdemén felül tisztelt ur ilyen egyenesen mellemnek szegezi a puskát — valószínűleg agárnak vél — ezennel kijelentem, hogy a tanító fizetéséhez évenként két mérő búzával kívánok járulni.

Azután mintha megijedt volna a nagy-lelkűségétől, világosabban is körül írta ajánlatát, egymásután hullatva a magyarázatot. — Igenis; két mérő buza. Kenyernek való. Pozsonyi mérőt értve. Mig élek. Ezen ajánlatom örökösimeit nem kötelezve.

— Éljen! szólt az elnök. Én a magam részéről ugyanezen célra husz petrengeszénát ajánlok. Önként értetvén: mikor terem.

— Tehát ezeket jegyzésbe teszem. Ezek már források. Igaz, hogy csak időszakiak.

E közben a Minekák kezdettek elszívárogni. Nagyon meleg van idebenn. Nem

értének ők ehez, végezzék az urak. A Mámögök közül is csak a fiatalabbja maradt benn, a ki jól tudta, hogy az ő élete nem forog veszélyben, mert neki még él az apja, az pedig otthon maradt, s ő annak a nevében nem ígérhet semmit. — Eddig csak elnek válték a dolgot, a mi ő szerintek azt teszi, hogy „semmi sem lesz belőle.“ De mikor már az elnök is megteszi ajánlatát, már ennek fele sem elv. Hátha még Talpárdi nagysága is szól valamit az asztrakán prém közül. Juj juj juj! Akkor már füss se lehet, csak fízzess.

(Folyt. követe.)

A konklave tagjai.

A keresztény katolikus egyháznak új pápája van. Február 20-án volt a nagy nap. Két napig sem tartott a konklave egészen. Oly jelen-ség, mely ritkítja pártját a pápaság történetében, — legalább az utóbbi századokban nem volt arra eset, hogy a sacrum collegium tagjai ily rövid idő alatt tudtak volna egyetértésre jutni az iránt, kit emeljenek föl Szent Péter székebe.

Tizenhárom napig volt tehát csak Szent Péter széke üresedésben. A mondott nap déli óráiban már jelentek a roppant tömegekben összegyűlt népnek a nagy örömet: „Habemus papam.“

Az új pápa életrajztát legutóbbi számunkban, a pápaválasztás szokásos szertartását már előzetesen közöltük.

Ez alkalommal érdekesnek látjuk még közleményeink kiegészítésül megismertetni ama tekintélyes testület kiválóbb tagjait, kik a katolikus világnak új főnököt adtak, s kik között nem egy van olyan, kinek magának is volt kilátása az egyház fejévé lehetni.

Az alábbiakban bemutatjuk a bibornokokat, röviden, hirtelen oda vetett vonásokban. Nem életrajzok azok, csupán vázlatok, ama modorban, mely a francziáknál oly megszokott. A párisi „Figaro“ vezeti elő őket, kissé bizarr módon, de a melyért eléggé kárpótol ama könnyed szellemesség, melylyel őket a franczia előkelő világ e kedvenc-lapja közönségének bemutatja.

Ime a pápaválasztó testület kiválóbb tagjai.

Simeoni bibornok (született Paglianoban 1816-ban). IX. Pius egykori államtitkárát nem ringaták gyermekkorában hercegnői karok, de atyja azért mégis a legnagyobb római gazdaságok és háztartások egyikének volt ura, a mennyiben ő volt a Colonna-ház vagyonának kezelője.

Az ifju Simeoni hivatalnok lett a rendkívüli egyházi ügyek titkári irodájában, majd auditor a madridi nunciaturánál, aztán titkár a keleti ritus ügyeinek kormányzására kinevezett kongregációban, titkár a de propaganda fide komisszióán, nunciusz Madridban, végre bibornok.

Simeoni egészen más ember volt, mint Antonelli, közvetlen elődje az államtitkárságban: söt azt mondhatni, hogy mind megvan benne az ennek fogatkozásaival és hibáival ellentétes erény és jó oldal. A krónika azt regéli róla, hogy szöges övet, ezilicziumot visel testén, s hogy abból a fából való, melyekből a szenteket faragják. Az eleganciát nála az egyszerűség pótolja, az őszinteség és a római udvariaság. Sokat hallgat és keveset beszél. Szavai tele vannak bölcseséggel és mérséklettel. Bizalmas körben elárulja rengeteg ismeretét. Latinul bámulatos klasszicizással fejezi ki gondolatait. Vagyon nem birt összehalmozni, mert mind elosztogatja, a mije van.

Di Pietro bibornok (szül. Rómában 1806.) Diplomaciai pályát futott meg. Berythei püspökké szenteltetvén, II. Ferdinándhoz, a két Sicilia királyához küldetett, mint nunciusz. Innen ugyanabban a minőségben Lisabonba ment. Itt ő vezette a nehéz alkudozásokat, melyek a konkordatumot

eredményezték, s tekintélyes jövedelme volt Portugal indiai egyházjairaiból.

De Pietro annyira szerette a fényt, a tündöklést, hogy jövedelme nem volt elég. Adósságot csinált hát. Antonelli bibornok ránczba akarta szedni ezt a „high life“-t, s Rómába idézte Pietrot, hogy — vegye föl a bibornoki kalapot. De a nunciusz egyik fülnél, a másikon kiereszté a meghívást. Kedve telt a versenyzésben V. Pedro udvarának grandjaival, s azt akarta, hogy tárt ajtót találjon maga előtt mindenütt abban az országban, melyben a fényezés és etiket oly nagy hatalmat gyakorol. IX. Pius, hogy rá kényszerítse Portugalia elhagyására, kinevezte bibornokká — és skartba tette. Így tért vissza Rómába, szegényül, s eladódva, de azért így is nagy ajándékokat tudott vinni a San Giovanni és Porta-Latina egyháznak, hogy megszerezhesse Szent János evangyelista lánczeit.

Pietro bibornok kellemes külsejű, igen finom, udvarias, barátságos ember. Azt mondják, hogy szabadelvé a politikában; s csakugyan liberális e szó latin értelmében, mely annyit jelent, hogy bőkezű egy pénz, mint szeretet dolgában. Eredetisége kedvéért sok tücskét elnezik. Erdekes jelenség a congregatiókban, melyekben élénk részt vesz s józan és emelkedett szellemet tanúsít. Sokat épít: mindenütt vannak épülőfélben levő nyaralók. Előkelő származású, de szülői nem gazdagok; ő segíti őket s még mindig csinál adósságot. Ha a Dárius kincse lenne is az övé, elkötené, mert ott is arannyal fizet, a hol ezüsttel is fizethetne.

Most Porto és S. Rufina püspöke, s a sacrum collegium al-dékánja.

Bonaparte bibornok (született Rómában 1828-ban.) Olasz. Semmi más, csak olasz. Egyéb-iránt kitünő ember. Jámbor, félénk, alázatos, gyenge, aggodalmaskodó, jótékony. Szép halvány feje van, kifejezés nélküli szemmel, mosolya édes, szava behízelgő. Termete előkelő tartású, de hízni kezd. Ideges, lymphaticus véralkatu levén, könnyen felindul a legkisebb ok miatt is, s gondosan kerül mindent, a mi kellemetlenül érintené vagy változást okozhatna kolostori egyszerűségű életének egyhangu szabályos, folyamán.

A római zavargások alatt, 1848-ban, Nápolyba menekült. Helyreállván a „rend“, visszatért, s egészen neki adta magát az ajatalkodásnak és sokáig vonakodott megkezdni áldozati teendőit, nem híven magát érdemesnek, hogy oltár elé járulhasson. Midőn III. Napoleon hatalma tetőpontjára jutott, IX. Pius nem mellőzhette e rokonát, s előbb prelátussá, majd bibornokká tette.

Bonaparte bibornok tömérdek alamizsnát osztogat, úgy hogy egészen kifosztja magát mindenéből, s szegényül fog meghalni. Nagy kedvetelével végezteté az ő czimzetes templomának, a Santa Pudenzianának roppant költséges restauracionális munkálatait. Nem csekély érzéke van a szépművészetek iránt, s maga is jó zenész.

Bonaparte keresztneve Lucian. Apja I. Napoleon legtehetségesebb fivérének, Lucian caninói hercegnek a fia, anyja szintén a nagy eszű egyik fivérének, József előbb nápolyi, majd spanyol királynak leánya volt. A bibornok tehát dupla Bonaparte. Atyja nagy természetűdős volt, s mint ilyen a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésén is jelen volt 1847-ben.

A fiut egész állateregettel vette körül atyja, hogy az állatismeiben sikeres haladást tehessen. De ő érzékeny természeténél fogva, szánta a szegény állatokat, melyeket az ő tudományos képez-tetésének áldoztak föl. Pap lett tehát még egész fiatalon s visszavonult a világtól. Párisban élt s bibornokká kinevezetése előtt protonotariusi címet viselt.

Fiatalabb korában a megszólamlásig hasonlított az első eszű ifjúkori arczképehez. Ha a Napoleonidák uralma össze nem ömlik, most talán ő lett volna IX. Pius utódja.

Franchi bibornok (szül. Rómában 1819-ben). Polgári származású. Atyja jegyző volt s az is maradt tetőtől talpig. Ő maga is keveréke az őröknek és a grandseigneurnek; őrök hivatalában, grandseigneur fényűző kedvteléseiben és bőkezűségében. Az udvarnál kicsiszolódott s előkelő szokásokat vett föl. Az életben szeretetreméltó, vidám, behízelgő, lekötélző modoru. A diplomaciában tapintatos, igen finom és igen élesen látó.

FRANCHI,
született Rómában 1819.

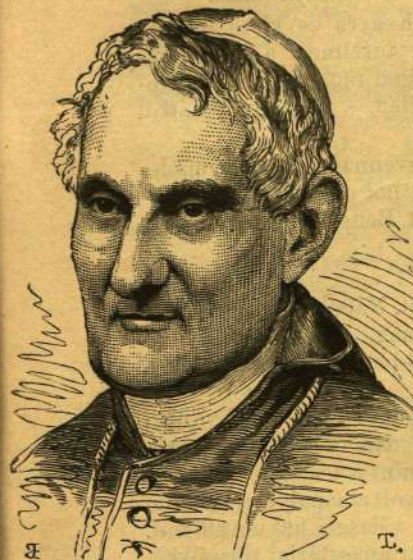
CHIGI-ALBANI,
született Rómában 1810.

MERTEL,
született Allumierában 1806.

MORICHINI,
született Rómában 1805.

CARAFÁ,
született Nápolyban 1805.

BILIO,
született Alexandriában (Piemont) 1826.

MARTINELLI,
született Lucában (Olaszország) 1827.

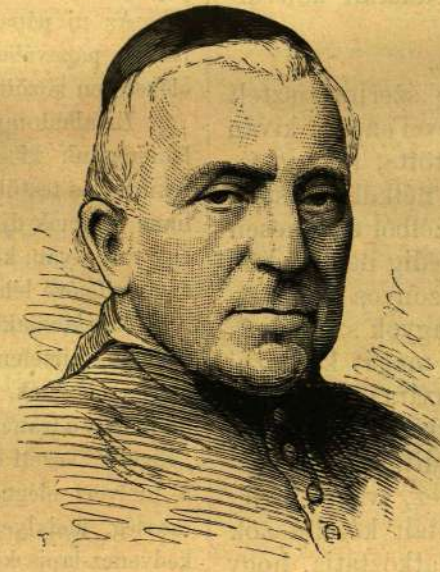
DI PIETRO,
született Rómában 1806.

FERRIERI,
született Fanóban 1810.

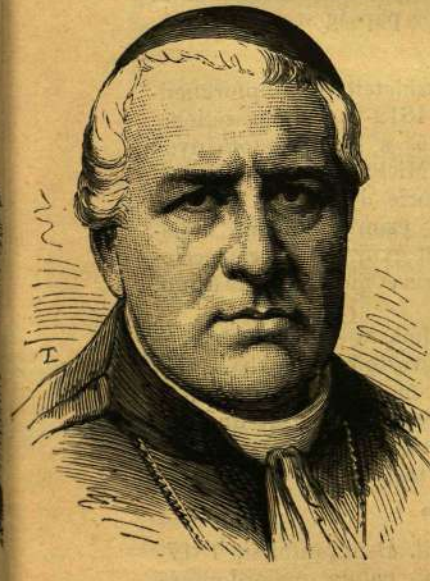
AMAT DI SAN FILIPPO,
született Cagliariában 1796.

CATTERINI,
született Onanóban 1795.

PACCA,
szül. Beneventóban (Olaszország) 1817.

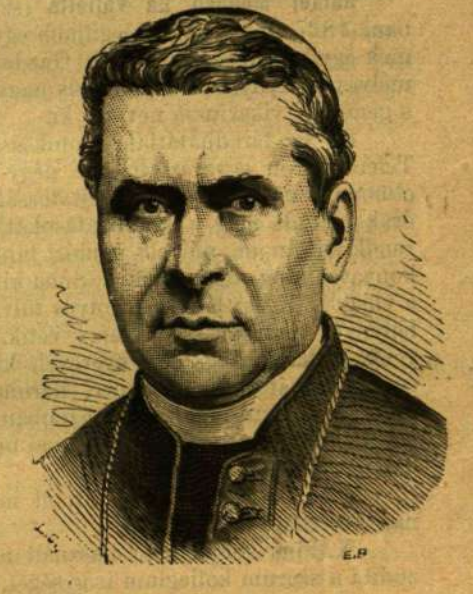
APUZZO,
született Nápolyban 1807.

DE LUCCA,
született Bronteban (Sicília) 1805.

PITRA,
szül. Champforgeuilben (Franciaország) 1812.

SIMEONI,
született Paghanóban 1816.

D'AVANZO,
született Avellában 1811.

RANDI,
született Bagnacavallóban 1818.

SACCONI,
született Montalbánban 1808.

LA VALETTA,
született Aquilában 1827.

PANEBIANCO,
született Terranovánban (Sicília) 1808.

BERRARDI,
született Ceccanóban (Olaszország) 1810.

BORROMEO,
született Milánóban 1822.

BONAPARTE,
született Rómában 1828.

1853-ban mint pápai követ Spanyolországba küldetett, a hol a konkordatum iránt alkudozott. Itt veté meg szerencséje alapját. Nehéz lett volna jobb arcu embert találni. Mosolya, előkelő tartása, elmes megfigyzései kellemes leplezői voltak az ő elsőrendű politikai tehetségének s áldozári komolysága jellemének. Internunciatus volt Florenzben, nunciatus Madridban, rendkívüli nagykövet Konstantinápolyban, mindenütt sikert és elismerést aratva küldetésével.

Azzal vádolják, — pedig ez súlyos vád a rómaiak szemében, — hogy *jettaturája* (gonosz szeme) van, melylyel megveri, a kire rá néz. Annyi igaz, hogy a merre csak jár, mindenütt nyomában vannak a balesetek.

A propagandának elnöke.

Antonio de Lucca bibornok (szül. Bronteban Szeiziliában 1805-ben.) Alacsony sorsu családból való. Sápadt, sötétbarna arcu, mint a szeiziljai „casa“-lakók valamennyien. Gyenge, törékeny alkatu. Orra nagy s mindig burnóttal tömi. Szeme fekete, élénk, lelkes. Termetre, alakra valóságos Thiers — bibornoki ruhában. De ez nem akadályozza, hogy rendkívül szeretetreméltó legyen, mint a magas állásu olaszok többnyire. A munkában fáradhatatlan. Tanulmányait kimeríté a vallási, társadalmi és politikai tudományokat.

Hírlapíró is volt! Az egyetlen újságíró az egész sacrum collegiumban.

Alelnöke az egyházi akadémiának. Aversa püspöke. Münchenben és Bécsben nunciatus. Praefektusa az index librorum prohibitorumnak.

Rafael Monaco La Valletta (szül. Aquilában, 1827. febr. 23.) A legifjabb egyházfejedelmek egyike. Magas születése. Gazdag. Sok személyes előnnyel bír. IX. Pius nagyon szerette s generalis vikáriussá nevezte ki.

Ez is fáradhatatlan munkássága férfiú. Telen-nyáron egyaránt hajnali négy órakor kél, elmondja miséjét, elvégzi ájtatosságát, nyolcz órakor kezd meg a kihallgatásokat, melyeknél rendkívül finom, művelt modort tanusit. Az alkonyat mindig otthon találja. Soha ki nem megy a világba. Egész lényét bizonyos túlvilági, tiszta fényvel veszi körül. Szemére vetik, hogy fővény, noha gazdag; két fivérével, kik közül az egyik szenátor és marquis, három milliónyi örökségen osztozott. Barátai azonban azt mondják, hogy habár gondo-an őrzi apai örökét, jövedelmeit a szegényekre fordítja.

A kongregációk üléseiről el nem marad, nagyon ritka eset az olyan.

IX. Pius kegye nem használt neki: ellene zudítá a sacrum collegium irigységét.

Panebianco bibornok (szül. Szeizilia Terranova községében 1808-ban.) Barát volt, barát maradt. Alacsony, zömök termetű, szigorú arca rémületet gerjeszt környezői között. Ma is oly egyszerűen él, abból a tából és azt eszik, ugyanolyan egyszerű alszik, mint egyszerű barát korában. Még mindig a régi lámpa mellett dolgozik. Csak a kényszerűség előtt látszik meghajolni annyiban is, hogy inasokat s fogatot tart. Borzasztó terhére látszik lenni, hogy gazdag, s tisztességes lakásban kell laknia. Rendkívüli fősvénynek mondják, de beszélék azt is, hogy nagy... családja van. Midőn IX. Pius ezen alig ismert barátot bibornokká tette, a nép, mely mindennek okát keresi, ő benne látta a legközelebbi pápát. Megtették szárait a lutriba — s nem jöttek ki. Ingyen ajánlkoztak szolgálatára, a főpapok vettek tiszteletben s különösen a barátok vették a dolgot komolyan. Azt hitték, hogy Panebiancoban egy új V. Sixtus fog feltámadni.

Bilio bibornok (szül. Piemont Alessandria városában 1826-ban.) A Szent-Pál collegium tagja. Szerzetes. Szigorú s méltóságos magartásu. Szegény családból származott s hosszas időn keresztül tanítással foglalkozott. A széplitteratúra és a görög nyelv tanára volt Pármában, a philosophiá és theologiaé Nápolyban és Rómában. Tanította a logikát, metaphysikát és észjogot is. Szorgalma s kitartása által szerzetében fokozatosan emelkedett fel. Jelenleg sabinai érsek s nagy poenitentárius. Bibornokká kinevezetése IX. Pius által hirtelen s titokban történt Antonelli beavatkozása nélkül. A konzei-

lumban azon dogma-bizottság feje volt, melynek munkálatai a pápai családhozatalanság ki-hirdetésével végződött. Sabinai érsek.

Morchini bibornok (szül. Rómában 1805-ben.) Most már csak rom, mely számalomra indit. Pedig évek előtt ő volt a legvalószínűbb pápautód. „Papeggiava“ „pápasodik“, mondák róla. Ma csaknem egész világatlan. Szelhűdés érte s nyelve annak következtében alig forog, szelleme elhomályosodott. Hangja is alig hallható már. Feje azonban most is tekintélyes még s arca szigorúan szabályos. Ha jár, két pap támogatja. Irodalmi és tudományos foglalkozásai s hivatali munkássága elemesztették életét.

Nagy multja van.

Orvosnak a fia. Egész pályáján rettenthetetlen bátorságot tanusított. 1837-ben a kholera alatt a legnagyobb veszélynek tévé ki magát Rómában; XVI. Gergely pápa emlékirmet is veretett tiszteletére. 1848-ban ő volt az utolsó IX. Pius miniszterei között, a ki benyújtotta lemondását. 1860 és 1864-ben mint jesi-püspök inkább börtönbe vettette magát Viktor Emanuel által, semhogy megszegje főpásztori kötelességeit.

Sok hivatalt viselt: volt müncheni nunciatus, az államtanács alelnöke stb. stb. s végül bolognai püspök.

Több munkát irt, a többi közt a „Degli istituti carità per la sussistenza e l'educazione dei poveri e dei prigionieri in Roma“ címűt, mely egész Olaszországban a legelterjedtebb nevelésügyi könyvek egyike.

Most albánói érsek s a memorialék titkára.

Chigi Albani bibornok (szül. Rómában 1810-ben.) Chigi Flavius herceg 1850-ben nemesi testőrből egyszerre pap lett. IX. Pius rohamos gyorsasággal léptette elő. Prelátus lett, majd rendkívüli nagy követ II. Sándor orosz császár koronáztatásánál, nunciatus Münchenben és Párisban. Ez utóbbi helyen 1860-tól egész 1874-ig, hol kellemesen emlékeznek rá. Megvolt benne minden tetszetős tulajdon: előkelő modor, előzékenység, okosság, tapintat, gyöngédség és engesztelékeny szellem, s szóval minden megvolt benne, a mi kárpótolt a lángész hiányáért. Ma ősi kastélyában lakik Rómában.

Borromeo bibornok (szül. Milanóban 1822-ben.) Fényes név Lombardiában. Főnöke a kamarának, a pápai palota majordomusa. Nem fölötté kellemes ember volt. Egypár durva lezke azonban, melyet kapott, sokat változtatott temperamentumán. Most már csak a pietismus maradt meg benne.

A rideg külseő kéreg alatt azonban rendkívül érző szív rejtett benne. Majordomus korában egy nap ő teljesíté az első kommuniót a borgói szegényeknek. Miután megindító intelmeket intézett hozzájuk, sorba leterdelt mindegyik előtt, s megcsókolta lábukat. Ez az alázatosság elegendetté a rómaiakkal a gég emléké, mely nevéhez fűződik. Ma már minden ember magasztalja jóságát, egyszerűségét, nagylelkűségét. Nagy barátja az ifjúságnak, központja a jótékonyaságnak, s elnöke a katolikus erdekek társaságának. Egyike a kuria legelkeesebb, legbátrabb, legbarátságosabb és legadakozóbb tagjainak.

Berardi bibornok (szül. Ceccanóban 1810-ben.) Alsó rendű családból származik. Ügyvéd lett, megnősült, elveszté nejét és leányát, s így lett pap.

1848-ban együtt menekült IX. Pius pápával Gaétába, szoros barátságot kötött Antonellivel, kinek hűséget esküdött életre-halálra.

Rómában az volt rólok a mondás, hogy e két kardinális tökéletesen kiegészíti egymást. Antonelli finom, ravasz ember volt, de felületes; Bernardi nem volt feltűnő szellem, de alapos képzettségű.

1849-ben ő bizatott meg az egyházállamban visszaállítani a pápai közigazgatást, s e küldetésében bámulatos tevékenységet fejtett ki.

1856-ban lön helyettes államtitkár s ettől kezdve egész 1870-ig állandóan részt vett a szent szék világi és egyházi ügyeinek intézésében. Antonelli nézeteit mindenben a magáévá tévé. Mindenütt és mindenben páratlan erőt és szilárdságot fejtett ki.

Caraffa di Traetto bibornok (szül. Nápolyban 1805-ben.) Herczegi házból származik, mely hatalmas ház volt önmagában is, de összeköttetéseknek fogva is. (Ezt a nevet mi magyarok is jól ismerjük. Szerk.) Valóságos csontváz, magas, szikár, száraz. Arcvonásai rendkívüli élesek: szeme élénk, orra nagy; színe sárgafekete. Nem szép ember. Nevet, mikor beszél, és pedig nagyon hangosan nevet. Miveltsege egészen olasz.

Valóságos püspök. Kegyes és kissé bigott; nagyon jótékony, józan, türelmes, a hagyományokhoz szigorúan, ridegen ragaszkodó. Erélyesen küzdött Antonelli ellen, s csakugy lóhátról beszélt vele is, felőle is.

A consulta bírāja, ravennai al-legatus, spoletoi és maceratai legatus, hol elnyomta a carbonarikat, a kiktől igen félt. Beneventi püspök lett, ma is az.

Apuzzo bibornok (szül. Nápolyban 1807-ben.) Egyike ama prelatusoknak, a kik a vatikáni egyetemes zsinaton 1870-ben magokra vonták a figyelmet.

Capuai érsek. A Szent Tamás elvét vallja: „a lélek tükre a test.“ Ő nála a test nagy erőt mutat s morálja olyan, mint a testé.

A theologia tanára volt a nápolyi egyetemen s II. Ferdinand királyt őt választá fia nevelőjeül. 1854-ben preconisaltott anasztáziai püspökké, 1855-ben lett sorrentoi s 1863-ban capuai érsek.

Apuzzo bibornok mivelt, komoly modorával meg tudta nyerni valamennyi párt tiszteletét és becsülését, már a mennyire ez a szent collegium tagjainak merev pártállása mellett lehetséges. Bökezü s barátja a szegényeknek. Érsek, doktor theologiae, lelkes pap s a papság szereti.

Pitra bibornok (született Champforgeuilben Franciaországban 1812-ben.) Lángszelleme az egyházi archeologia és a keleti tudományok buvárlatára ösztönz. Mielőtt preconisaltatott volna, megírta a „Historie de saint Léger“ és „Spicilegium Solesmes“ című munkáit, s beutazta Európát, adatokat gyűjtve „Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta“ című munkájához.

IX. Pius azzal jutalmazta e nagy tudós ropant ismeret, hogy kinevezte bibornokká. Dom Pitra száraz, magas termetű ember. Arca szelid, szeme kegyes, de nagy értelmi erőről tanuskodik. Kedves ember, de elveihez mereven ragaszkodó, mint a legtöbb tudós.

Pacca bibornok (szül. Beneventóban 1817-ben.) Marquis. A pápai palota majordomusa volt, azaz a prelatura feje, midőn IX. Pius megtisztelte a bibornoki kalappal.

Külseje kellemes, elegáns, kedély, szeretetre méltó, barátságos, de félénk. Kegyessége egész a scrupulositásig megy. Imáit töredelmes lélekkel végzi, s hisz erejökben.

A művészeteknek lelkes barátja. Minden jóra való festő, szobrász vagy zenész buzgó pártfogót talál benne.

Martinelli bibornok (szül. Luccában 1827-ben.) Barna, szelid, alázatos, lesütött szemű theologus. De szeme rendkívül ragyog, ha föltekint. Termete kicsi. Fekete augusztinus kármzsát visel.

IX. Pius jól tudta, hogy ez a barát folytonos ima közt tölti napjait, s a sanctuarium bezárása után is ott térdel a sansivonai madonna lábainál, a ki ott áll az ő specialis oltára fölött.

Egy reggel is ott volt a sekrestyében, s a viaszgyertyákat rakta a tartóba madonnája tiszteletére, midőn belép hozzá Bilio bibornok.

— Szent atya, — mondá a bibornok, — ő szentségétől a papától jövök, tudatni önnel, hogy kinevezte önt kardinálissá.

— Tudom, hogy eminenciáid szeret tréfálni. — En nem tréfálok. Ime az okirat.

A szerzetes elhalaványodott.

— Eminenciáid, bocsanat, ez nem lehet, nem vagyok rá érdemes.

— Ő szentsége így akarja.

A barát el kezdett sirni és zokogni, oda borkult a madonna lábaihoz... s úgy kelt föl onnan, mint kardinális.

Amat di San Filippo bibornok (szül. Cagliariában Szárdiniában 1796-ban.) Kétszer lepte

meg a szélhűdés, s arra kárhóztatá, hogy kar-skében töltte életét. De szelleme mind a mellett nem homályosodott el. Fejét még most is magasan hordja, szeme élénk és lelkes. Inkább a szemével beszél, mint a szájával. Mindenkor kedves, szeretetre méltó, s független jellemű embernek ismerték.

Előbb beneventi delegatus, majd nápolyi nunciatus lett I. Ferencz, aztán madridi követ VII. Ferdinand alatt, s mint ilyen tapintatosan tudta eligazítani a fölmerült kényes természetű surlódásokat, s becsületet szerzett nevének nagylelkűségével, s személyes tulajdonaival.

Bolognában is az maradt, a ki volt mindig: pap és kiváló ember. Az 1848-iki forradalom elűzte székéről. De hol talált volna a nép előtt rokonszenvesebb, az arisztokracia szemében kedvesebb fejedelmet, a tudományoknak és művészeteknek lelkesebb pártfogóját? Maga a forradalom is elismerte érdemeit és sajnálta a jó főpapot.

A római egyház alkanczellárja, s pápai levéltárnok, — mely két hivatal a kuriának legfontosabb és legjövődelműbb hivatalai közé tartozik. Ostiai püspök és a sacrum collegium dekanja.

D'Avanzo bibornok (szül. 1811-ben Avellában.) Ragyogó nápolyi szellem, mely philosophiai tudományu, s nagy ismerője a jognak és theologiának.

A klasszikusok és szent atyák iratainak alapos ismerete, melyből kiváló ékesszólását meríté, nagy tekintélyre emelte az olasz egyházban. Castellannetai, majd calvii és teanói püspök. Az 1870-iki vatikáni zsinaton feltűnő szerepet vitt. Rendkívüli elmével tudta fejtegetni a pápai tévmentesség dogmáját. Tiszta, klasszikus latin-ságával egy küzdött az ellenzék vezérének, Strosznayernek cicerói ékesszólása ellen, hogy ez magá is el volt ragadtatva s megölelte.

D'Avanzo kardinális nem nagyvilági férfiú. Külseje nem igen ajánló, de erőteljes. Arca oroszlánjellegű: az áll és nyak majdnem a homlok szélességével bir.

Saccóni bibornok (szül. Montaltóban 1808-ban.) Olyan, mint egy első rendű meggyefőnök, kissé merev arcvonásokkal. Homloka széles, magas, szemei élesek, haja szőke, ritkuló, előre fésült. Mivelt, negygyész nélkül; hideg, de nem zord.

Fő jellemvonása a — bátorság. Altieri bibornok halála után ő állott az Antonelli ellen küzdő ellenzék élére, s akár egyedül, akár többedmagával soha se színt meg sürgetni ama hagyományok visszaállítását, melyek a sacrum collegiumot oly hasznos kerekévé tévék az anyaszentegyháznak. Akárhányszor verték is vissza, bátorsága nem csökkent. Lehet, hogy halálán szerep, de annyi eredménye mégis volt, hogy oly tekintélyt szerzett neki, mely a konkla-vében is éreztetővé vált.

Auditora volt a turini nunciaturának, 1846-ban II. Lipót toscanai nagyfejedelem mellett lön követ, majd 1848-ban internunciatus II. Miksa bajor királynál, s végre 1853-ban párisi nunciatus.

Münchenben a felvilágosultság (illumini-mus) és szabadkőművéség ellen küzdött, összehívta Würzburgban a bajor püspököket, s e gyűlésen ő veté meg alapját annak a konkordatumnak, mely 1855-ben IX. Pius és I. Ferencz József között kötöttet.

Palaestinai püspök, a szent atya pro-data-riusa, a becsületrend nagy keresztese.

Mertel bibornok (szül. 1806-ban Allumiere-ben.) Ügyvédi alak, méltóságos, szigorú, mivelt. A római ügyvédi karban nagy tekintélyre emelkedett. 1848-ban a rota (egyházi javadalmakat osztó szék) titkára lett.

1853-ban IX. Pius a belügyi tárczát bízta rá.

A pápa világi hatalmának megszűntével a kongregációk ügyének szentelte erejét. Olyan ember, a ki bármelyi országnak kitűnő minisztere lehetne.

Randi bibornok (szül. Bagnacavalloban 1818-ban.) Egy ezizmaföldöző fiának mondják. Egy... magas rangú hölgy neveltette föl s tette gazdaggá.

Adminisztratív pályára készült s delegatus lett Perusiában, Ankonában, Civita-Vecchiában;

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

ELSŐ RÉSZ. — NEGYEDIK FEJEZET.

A „Waldeck“ menekültjei.

A mint a kutya a csónakot a hajó amaz oldalára kerülni látta, ismét elkezdett élénken ugatni. A fiatal Dick hanggal és kézzel jelt adott az állatnak, mely azt megértve alá csuozott a fedélzeten s a tengerbe ereszkedve, egész erejével uszni kezdett a csónak felé. Nehezére esett; valószínűleg több napi éhség s szomjúság által volt kimerülve. Előbe ezeték s fölsegítették a csónakba. Az elébe nyújtott kenyérdarab helyett azonban a csónak fenekén levő kis váluhoz szaladt, melyben egy kevés eső víz volt felfogva. Szomja sokkal nagyobb volt mint éhsége.

Most a csónakkal alkalmas helyet kerestek, a hol a tört hajót legjobban megközelíthessék. Mivel e végből néhány lapátútsnyire távolodniok kelle, az eb, abban a hitben, hogy ott akarják hagyni a hajót, ismét élénken ugatni kezdett s a kapitány és Dick kabátját rángatta; lehetetlen volt félre érteni, hogy a hajón levő szerencsétlenek számára kéri segélyeket. A csónak most a hajó orrához közeledett, s a letört elő-árbocz törzsére vetett kötéllel oda erősítve, kötélhágcsót dobta rá, melyen Hull kapitány és Dick, az ebtől követve, nem csekély fáradsággal, a tört hajóra felkapaszkodtak, egész a fedélzet ajtajáig, mely a két árbocz törzse közt nyitva állott. Ez ajtón a két mentő becsuszott a „Waldeck“ üregébe.

Ez üregben semmi áru-szállítmány nem volt lerakva. A hajó összes terhe a homok-súly volt, mely az összeütközés következtében feloldara tolván, a teljes felfordulást előidézte, s így a hajót tulajdonképp az elsüllyedéstől mentette meg, mivel ez által az oldalán üttött lyuk magasabbra kerülén, a víz nem nyomulhatott be a hajóba. — Itt senki sincs; szólt Hull kapitány, néhány percznyi figyelmes körültekintés után.

A kutya azonban, mely a fedélzet bejáratánál maradvá, nyomukat nem vesztette el egy perczre is, folyvást ugatott, szikított, nyugtalan-kodott; s mikor amazok az üregből visszatértek, előtök szaladva, a fedélzeti hajó-terem felé vezette őket. Követték.

S ime e felső üregben — öt test, nyilván holt testek! — feküdt előtök a padozaton. A kívülről beható világnál, a mint az ajtó rájuk nyitotta — Hull kapitány öt négerre ismert az eszméletlenül, s látszólag élettelenül fekvőkben.

Sand Dick egyiktől a másikhoz szaladt, mindeniket megtapogatta, fület ajkaikhoz és szivókhoz tette; úgy tetszett neki: lélekelnek még.

— Ki velök innen, a szabad levegőre! szólt Hull kapitány; s maga, a fiatal, de erős Dick segélyével, egyenként vonszolta ki az öt négert a fedélzetre. Azok mit sem tudtak arról, hogy ez a két fejér ember megmentésükön fáradt.

Most az eltört nagy árboctól lefüggő kötél-darab — s a csónakban maradt két matróz segélyével, az öt embert, testet inkább, egyenként leboacsátották a csónakba. A kutya vig csahaló-sal ugrott utánok. A csónak mindnyájukat megbirta s néhány percz múlva ismét a „Vándor“ voltak.

— Szerencsétlenek! kiálta Weldoné, a mint az élettelen testeket megpillantotta,

— Élnek, asszonyom! élnek! erősíté Dick — s isten segítségével meg fogjuk őket menteni.

Azonnal az eszméletlen négerek élesztéséhez láttak. Mindenek előtt rhumos vizet akarván szá-jukba töltöni, Hull kapitány a szakácsot, Negorot, kiáltotta. Ez kétszeri kiáltásra sem jelent meg. A kutya azonban a Negoro névre észreve-hetőleg hegyezte a fület, mintha ismerné a nevet.

S mikor végre Negoro harmadszori hívásra megjelent, az eb egész dühvel rohant rá, rá akart ugrani, s tán megfojtja, ha le nem fogják.

— Ismeri ezt a kutyát? kérde Hull kapitány a szakácstól.

— Én? kérde Negoro csodálkozva. Soha sem is láttam.

— Ez különös, mormogá magában Sand Dick.

Azonban az elalélt négerek fölélesztése után látták. Mivel Afrika közepéről a rabszolgaszállítás és kereskedés még egyre foly, s évenként sok hajó visz ily szomorú szállítmányt Amerika és Ausztrália felé, nem volt lehetetlen, hogy a „Waldeck”-en talált őt néger is ily szállítmánynak a maradványa volt. De ha rabszolgák voltak is, mihelyt az Egyesült-államok „Vándor”-ának fedélzetére léptek: szabadokká váltak azonnal.

A legidősebb közülök, körülbelül 60 éves lehetett — legelőbb tért magához annyira, hogy szavát vehessék. Az első kérdésekre elmondta, hogy hajójuk, mintegy tíz napja, egy setét éjjel, összeütközött egy másik hajóval. Ők a fenékszobában aludtak s mire magokat összeszedhették

25—30 év közöttiek, erőteljes és szintén szabadon született négerek.

Mig ezeket elég értelmesen, bár a gyöngeségtől szakadozottan elbeszélte, a többiekkel folytatták az élesztési kísérleteket, neki pedig enni adtak, hogy erejét visszanyerje. A jószívű Weldon maga s a fiatal Dick nyújtották neki a táplálékot; még a kis Jakab is maga hozta egy tálban a saját levesét számára. Mellette a hatalmas eb ropogtatta az elébe tett csontokat.

Dingo — ezen a néven értett a kutya, mint az öreg Tamástól megtudták — szép és erőteljes, állat volt, nagyobb mint a pyrenei juhászkutyák; egyik legszebb példánya az új-hollandi komondoroknak. Ha felemelte fejét s füleit hátra vetve büszkén nézett szét, majdnem embermagasságának látszott. Nem volt haragos, de barátság-talan állat, mintha mindig szomorú lett volna. Az öreg Tamás már a Waldecken tapasztalta, hogy a négerek iránt nem viseltetik rokonszenvvel; nem bántotta ugyan, de nem is barátkozott velök; inkább elkerülte. A Waldeck kapitánya az afrikai partokon, kicézve, elsanyarodva találta,

óránál rövidebb idő alatt is véget ért. Ez alkalommal az Unica Catholica érdekes táblázatot közöl, mely az utolsó 400 évben lefolyt konklavék tartamát, az elő s az abban résztvett bíbornokok számát mutatja ki.

E táblázatot a következő:

Évszám.	Pápa.	His bíbornokok.	A konklavében részt vett bíbornokok.	A konklavé tartamának napja.
1447	V. Miklós	23	18	14
1455	III. Calixtus	—	20	12
1458	II. Pius	—	—	14
1464	II. Pál	26	20	14
1492	VI. Sándor	27	23	3
1503	III. Pius	47	38	33
1503	II. Gyula	45	38	18
1513	X. Leo	32	25	47
1523	VI. Hadrian	—	39	13
1623	XV. Gergely	—	52	1
1644	VIII. Urban	—	59	17
1769	XIV. Klemens	57	46	106
1775	VI. Pius	—	43	131
1800	VII. Pius	45	34	104
1823	XII. Leo	—	48	35
1829	VIII. Pius	—	50	36
1831	XVI. Gergely	—	—	62
1846	IX. Pius	62	50	3

Éhség Kínában. A mennyei birodalom északi részében borzasztó éhség uralkodik, mely azonban Európa és a művelt világ figyelmét a jelen válságos körülmények közt kevésbé tudta magára vonni,

A KUTYA USZNI KEZDETT A CSÓNÁK FELÉ.

TAMÁS BÁTJA MAGÁHOZ TÉRÉSE.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

és a fedélzetre juthattak, a hajó személyzete akkorra eltűnt, ők nem tudták hová. Talán a szerencsétlenségüket okozó másik hajó vette fel őket s szerencsésen megmenekülhettek.

Az öreg Tamás, — ez volt a vén néger neve — elbeszélte azt is, hogy ők nem rabszolgák, hanem szabad amerikai polgárok mind; Pensylvániából valók; mint munkások szegődtek egy angolhoz, kinek Melbourne mellett nagy ültetvénye van, Dél-Ausztráliában. Három évig voltak szolgálatában s ezalatt szépecskén kerestek maguknak, most hazájukba visszatérendők lévén, a Waldeckre, mint utasok, az átszállítási díj lefizetése mellett vétették föl magokat, midőn e szerencsétlenség érte.

Különben az öreg Tamás, gyermek korában, mikor mintegy 6 éves volt, mint rabszolga került Amerikába, a hol már néhány évvel az általános emancipáció előtt, visszanyerte szabadságát. Gyermekai szabadoknak születtek. A többi négy, kik vele voltak a hajón, mind fiatalok voltak; egyik az ő fia volt, Bat (Bertalan) nevű, a más három pedig Ágoston, Akteon és Herkules, mind

s úgy vette magához. Ki volt előbbi gazdája, nem lehetett tudni; nyakán rez-szorítót viselt S. V. betűkkel. Multjára ennyi emlék mutatott; de az okos állaton meglátszott, hogy emlékei vannak: mintha régi gazdája után szomorkodnék.

Im ezek voltak a „Waldeck” menekültjei. Most még a jótéteménynek — melyet megmentésökök tettek, — befejezése volt hátra. Elhatározták a kaliforniai parton tenni ki őket, a hol Weldon ur (néje ezt előre megígérte nekik) szívesen látandja, s ellátva a legszükségesebbel, oly módra helyezend, hogy visszatérhessenek hazájukba Pensylvániába.

Nagy hálával fogadták ez igéreteket. Ámbár csak szegény négerek: ki tudja nem lesz-e módjukban meg is hálálni azt, a mit a Weldon-család és Hull kapitány velök tett? (Folyt. köv.)

Egyveleg.

A konklave, mely XIII. Leót választotta pápává, igen rövid ideig tartott; négy száz év óta csak egyszer volt arra eset, hogy a konklave még 48

mint a hogy ez más körülmények közt várható lett volna. Körülbelül 75.000.000 ember van kitéve a legiszonyabb nélkülözéseknek. Az egyik nagy területű tartományban három év óta egy szem eső sem esett, s a szegény lakóknak nemcsak hogy gabonájuk vagy más tirthető élelmi szerök, de még ehető fakérgök s más növényi anyaguk sincs. Némely helyeken a földet eszik, s a férfiak nejeiket és a szülők gyermekeiket adják el, egy kis enni valóért.

A bikaviadorság jövedelmező üzlet. Spanyolországban még mindig megvan a bikaviadalok undorító mulatsága. Hogy a bikakinzás nem rossz mesterség, bizonyítja Frascuelonak, Madrid legkedveltebb matadorának példája, kinek vagyonát 80 ezer frtra becsülik, pompás háza és az egész Madridban legesinosabb felesége van. Madrid valamennyi előkelő klubjának tagja. A bikaviadal napján Frascuelo minden egyes hőstette után hínököket küld nejehez. Többnyire hat bikát szokott egy játék alatt elpusztítani. A király és királyné tiszteletére közelebről rendezett bikaviadalban szintén részt vett Frascuelo s öltözete a szó valódi értelmében be volt borítva gyémántokkal.

A diphteritis.

Nem mondom meg az okát, de megvallom, hogy sokszor erőt vesz rajtam az undorodás — és ekkor mennem kell.

A szemenszedett önzés főfészkei, a nagyvárosok — Budapest is — kiállhatatlanokká lesznek előttem; embertársamon csak a gyarlóságot, a rossz tulajdont veszem észre, elfog az embergyűlölet, érzem azt mások s önmagam iránt is; semmivel sem elégsem meg, teher vagyok másnak és önmagamnak is; undorodom, gyűlölök — és ekkor mennem kell.

Ilyenkor fürdőre megyek, az én fürdőmre. Ez nem Osztendé, sem Baden-Baden, sem Tatra, sem Balaton-Füred. Oh nem! az én fürdőm ezeknél sokkal szebb s mi több, a gyógyulás biztos benne. Kiveszi az a szív, a lélek, kivált pedig a kedély minden baját; oly erős a hatása, hogy a haj öszülése megakad, a fanyarság redői elsimulnak, az ajak újból megtanulja a mosolygást

minden föltételével együtt természetes jogom, jusom: e föld egy parányi porszemét sem mondhatom tulajdonomnak — a társadalom rideg anyagisága közepette csak tűrt lény vagyok, kinek a bőségéből csak morzsa jut, a földből — majdan — egy talpalatnyi hely, hol elenyészhet; de mégis enyém, mert én tudok élni vele s mi több — beérem vele.

Megmondom mi az, hol van?

Ó az, az Alföld végtelen rónája! Hozzá menekülök én, köszöntöm a szélek hatalmas völgyeiben, ligeteiben. S mit szégyelném bevallani, hogy ráunva a társadalomra, mint hű barátot úgy ölelem meg az első völgyet, a mely utamban áll. Ez már engesztel: itt nincs hazugság!

Beborít a róna ege, — ez sem hazudik. A róna tündére játszi kedvében ködbe foszló képkel mulattat, — ez nem tettetés. S ha nekem vág a róna fürgetege: ez nem színlelt harag; elemi erővel vágat az végig, eltipor mindent, a mi látvány, korhadt, kipróbálja az erőset, az

lok a falra, s a varázslámpa képeivel oly örömet tudok kelteni abban a gyermekszívben, hogy merő gyönyörből magam is gyermek leszek.

Egy okosszemű piczi aztán bevallja nekem — jaj bácsi, én magát úgy-úgy szeretem. — Ez sem hazudik!

Ez az én fürdőm; ez a beteg lélek legbiztosabb gyógyszere! De meg is becsülöm — — —

S egy sötét éjszakán szárnyra kel a halál angyala, elrepül a föld felett, s teli marókkal hinti el a halál magvát.

A Bacteriák végtelenül finom mérge, melynek a zárt ajtó is nyílt ut, mely szinte a falak likacsain is behatol az ember hajlékába, szerte terjed; meglopja az ártatlanság álmát, megmérgezi a levegőt, melynek rendeltetése, hogy az életet föntartsa.

Az ártatlan kis gyermekek mélyen lelegzenek, foly a fejlődés nagy, csodás menete; fejlődnek az orcáikon az egészség rózsái, s mind az

DIPHTERITIS. — HERMAN OTTÓ RAJZA.

s a rideg tekintetű szemmel fürdöm varázsereje valóságos csodát mivel, mert az a szem újból látja a szépet, a jót, az igazat. És a mikor mindez megtörtént, akkor önkényt, minden rábeszélés nélkül megnyílik a szív s beköltözik az ember szeretet melege. E bűvös erejével az élettől való elundorodást életkedvvé varázsolja, s ekkor viszszerethetnek az önzés, gyarlóság és romlottság főfészkeibe: fürdőmből oly vértet hozok, a melylyel ellentállhatok a roszkedv támadásainak — igaz, hogy csak egy darabig. Mert hát fog e vértet a hétköznapi roszdaja, marja, eszi, darabonként lepergetti az életut porába. De ott a fürdő, folkeresem ismét s meggyógyulva új vértet szerzek.

Tudom, hogy sokan szeretnék tudni: hol van az az én fürdőm?

Nem „enyém” az oly értelemben, mint király egy ország, koldusé a koldustársasága — fénynyel járó önkény, nyomorral járó tehetetlenség —; mert noha az örök természet törvényes kifolyása vagyok s így e földön életem

élet — — ha meghagy, nem osztott kegyelmeket.

Már fürdöm, már gyógyulok!

Tovább! — Elér a rónán a haragszó s épen előttem hal meg; de előbb, végső rezgésével, másfelé tereli a lélek vágyát: látlak már ti szalmafödeles otthonok, látlak és köszöntlek szívem legmélyéből!

Elérem a falut s már fürdök is. — Nini, a bácsi! — hangzik felém az öröm s az a czim, a melyet a gyermekvilágban szereztem: gyermekszájából jön, nem a hízlegés osztogatja.

Aztán betérek s még le sem ráztam az ut porát, már apró vendégeim vannak.

A nagyobbacskaik, kiknek már emlékeik vannak, körülfigognak, elhalmoznak a gyermekszereget ezer jelével; az apraja szinte ijedősen bámul, rámmerszti azt az ártatlan szemet; mekkülne s mégis vonzódik, mintha az a gyermekosztón marasztalná, nógatná.

Vagyok is én aztán az a bácsi, a ki lámpafénnyel két kezével a legszebb nyulakat varázso-

a min az anya lelke ésűng, mi az anya szemének, lelkének még a valóságnál is ezerszerre szebbnek tűnik föl, mert a szépet fölöslegül, a rutat előnyére aranyozza meg, az az anyaszeretet.

De ime! a kis ártatlan fölébred, orcái csak hogy ki nem esattannak az egészségtől; — és mégis! ez az életteli test, melynek még csak jövője van, összeborzad, a rázó hideg végig nyargal a tagokon, aztán jön az izzó-forró láz, a száj kiszárad — de az enyhítő ital már hiába van itt, a nyelv megakadt!

A szörnyeteg Megaera torkon ragadta az ártatlan áldozatot; a gyermekvilág örangyala elfordul, a halál angyala irtalom s kegyelem nélkül végez!

És hogyan végez ez!

Látták már önök a diphteritis áldozatának szivrepesztő küzködését?

Látták önök azt az iszonyatos félelmet, melyet az a gyermekszem, mely csak az imént az élet és ártatlanság tükré volt, s még sirás közben is mosolygott, visszatükröztet?

Látták önök, hogyan közeledik az a gyermekké a baj feszéhez, mint rángatóznak a kis ujjak? Az élet ösztöne viszi oda; oh, de az az irtalmatlan Megaera-kéz, az ott marad, azt az élet ösztöne nem kéri meg, nem győzi le, az csak halált ismer, halálnak enged!

Az a gyermekhalál nem az agg halála, melyet az agg régen várt és üdvözlő; sem az a halál, a melylyel a férfi számol — oh nem! az a gyermekhalál egészen más!

Az aggnak nincs jövője, leszámolt, ismeri az enyészett törvényét s belényugszik abba, a mit élőlénynek elkerülni nem adatott. A férfi tiszta tudattal, a szellem erejével fogadja azt, a mit kikerülni nem lehet; ő már multa néz, egy pálya végét látja s ez könnyíti neki az alávetést.

De abban a haláltusában, a melyet az a fuldokló gyermek viv, ott küzd igazán az élet a halállal, a jövő az enyészettel, a fejlődés a hanyatlással! S a halál győzelme nemzedéket tipor el, jövőt semmisít meg!

Ez a diphteritis borzalmasan igaz értelme. És azután menjenek önök kivált a falvak temetőin végig s nézzék meg a friss hányású kis sirok hosszú, bús sorát, azokkal a szerény kis keresztelkek, melyekre egy-egy reszkető kéz kis koszort tett, s egy másik kéz mindössze is két ügyetlen kezdőbetűt és egy évszámot alkalmazott — — menjenek és gondolják meg, hány anya szíve szakadt meg itt, hány köny hullott e hantokra; — — de gondolják meg azt is, hogy itt a nemzet jövője temetkezett, hogy egy megfogyott, szaporítatlan nemzet egy egész nemzedéket veszített!

És a midőn ezt megdölgötték, legyenek ezentúl is szívtelenek mint eddig: érjék be az áldozatok számának pontos meghatározásával, s a szám közrebecsátásával!!

Ha ez még ezentúl is úgy lesz, lemondhatunk a jövőről.

A jobbat teszem föl. Önök nem fogják ezentúl a megszokott anyai szívek statisztikáját írni, hanem félrendszabály helyett egész erővel majd utját állják a gyermekfogyogató Megaerának. Megteszik az emberszeretet, s a hazafiság szent nevében! Én, egy ridegéletű semmi ezt hiszem és reményem, az anyák remegő szíve kéri, a nemzet érdeke követeli önököt.

Ez a szívnek van mondvá.

De az észhez is van szavam. Ingadozom, a midőn kezdeni kell, meg kell fekeznem az indulatot, mely kitörésre kész, — nyugodt hangon kell szólni még az önönmagamon elkövetett erőszak árán is.

Ez nehéz dolog avval a hallatlan, jéghideg közönnyel szemben, a melyet a társadalom s ügyeinek intézői a gyermekölő diphteritis iránt tanusítanak.

De megkísérlem.

A Diphteritis réme már évek óta gyilkol országzszerre; fellépése, veszélyessége, terjedésének természete éppen oly gonosz, mint bármely más járványé.

Évek óta hír hír után érkezik s jelenti, hogy itt is, ott is a szó szoros értelmében kihalt, kipusztult a legifjabb nemzedék.

Köböl legyen az a szív, mely el nem szorúl a midőn megtudja, hogy az Alföld egy városában ezer beteg közül ötszáz elveszett, s ugyanannyi „kezelesen“ maradt, — hogy Erdély egy kis falujának minden gyermeke elpusztult, s három nemzedék veszett ki!

Bizony kemény köböl való legyen az a szív, a mely el nem szorúl a felett, a hideg, száraz regisztrálás felett, a melylyel az áldozatok száma világgá röptül.

De üsse fel magát valahol a keleti marhavész — — oh, mily mozgalom támad, mily buz-

góságban öli magát társadalom és hatóság az „övéntékedések“ körül! mint akasztják meg a forgalmat, a közlekedést, küldik a válogatott szakoroket a helyszínére, hajtják végre a desinfectiót!

Üssön csak ki valami ragály a ménések táján — oh ég! mily rohanás, mily tevékenység indul meg! játszik a hirtverő, röpül a futár, nincs költség, a mely ne telne!

De indul a Megaera s végig fojtogat az országon, akkor ez a megyék dolga; immel-ámmal jár a félrendszabály! Mintha csak marhánál, lónál állana a böles mondat: „segíts magadon s az isten is megsegít!“

Ah igaz! földmívelő nép vagyunk, a marha, a ló nemzetgazdasági és gazdasági tárgy, adó és vagyon tárgya, s ezért a buzgóság indokolva van.

De hát a gyermek nem az? Hiszen első és utolsó követelménye a társadalomnak, a nemzetnek. Vagy azt hiszik talán, hogy a valóságos vagyonosság, gazdaság az, ha kevés ember a zsirban fulad? Esmény lehet-e a forró égő embere, a ki a természetadta bőségben, éppen a bőség és csekély száma miatt alig különbözik a vadállattól?

Oh, kérem, az igazi, áldástársasztó gazdaságot a munka teremti meg és azt a munkát csak az ember végezheti, intézheti. Ez sarkitétele a nemzetgazdaságnak és kulcsa, megfajtója egy megfogyott, szaporítatlan nemzet nyomorának; ez üti reá a jellemző bélyeget a magyarság létért való küzdelmére!

És hát nem adózó, nem adó tárgya az az áldozat, a melyet az az irtalmatlan Megaera szemök láttára ezrével fojtogat?

Hiszen az áldozat a nemzet jövője, bármily értelmet kölcsönözzünk is e szónak!

Megfeledeztek önök arról a borzasztó adóról, melyet az emberiség gonosz szelleme reánk erőszakol; mely koldussá tette e nemzetet Mohácsnál, koldussá teszi ma azáltal, hogy a munkaerő színe javát a kaszárnyaélet teltségére kárhoztatja; melyet két nemzet éppen most lefizet az Eumenidáknak — ott a Balkán tövében! Elfeledek a veradót, azt az egyetlent, a melyet vagyonnal megváltani nem lehet; ez honnan fog telni?

Szinte hallom, hogyan felelik nekem, hogy ne menjek a végtetekig, hiszen íratott egy tájékoztató könyv, az orvosi tisztikar kapott rendeletet és saját körében rendeltetileg tovább „intézkedett“.

Hiszem; belé is nyugodnám, hogyha nem tudnám az „intézkedés“ és gyakorlat közötti nagy különbséget, az ellenőrzés véghetetlen gyarló voltát, s nem tudnám a rendeletek hatását ott azokban az elhagyott falvakban, a melyeknek látogatása a tisztí orvosnak teher és áldozat; mert hát az az orvos is csak a fölőleg morzsáin tengődő pária, kit a megélés gondja leszorít a humanizmus teréről. Csak ne tudnám én ezt olyan jól!

És azt hiszik, hogy a magyar hivatal zavaros nyelvében kiadott rendelet tételei szervező tehetőséget ébresztenek abban a boldogtalan falusi bírónak; hogy a gyermeke ravatalánál roskadozó szüle „fertőtlenítésre“ gondol, ezt végre tudja és bírja hajtani? Hiszen csak egyszer kell látni azt a tehetetlenséget, a melyben a nép járvány idején fetreng, — látni kell azt a kuruzsló boldogtalanságot!

És a midőn a gyermekölő rém végig vágat az országon, s a vész minden pontja egész embert követel, az ország szíve el van árasztva Aesculapius tengődő fiaival, kik egymás s a társadalom ellen a kenyéririgység undorító harezát virják, kiállanak a hirdetősi rovatok közpiacára, hirdetik a lehetetlen lehetőséget, telemázolják a nyilvános tér padjait hirdetésekkel, s lépten-nyomon arcuk verik a közérkölséget!

Ez az észnek van mondvá.

Régen nyomta a lelkemet s ime kimondtam, s ha akad ember, a ki ezért követ dob reám, nem viszonzom kövel; de azt megmondom neki, hogy ha társadalom és hatóság a diphteritis ügyet oly közönnyel tekinti, mint a minővel tekintette eddig, akkor Heródes kegyes volt, mert hiszen beérte Betlehem gyermekeinek legyilkolásával! és Izrael boszúló istene irtalmat gyakorolt, mert hiszen ő Egyiptomban a halál angyalával csak az elsőszülötteket ölette meg, a többi meghagyta; — — de ez a Megaera és ez a közöny, az végig rohan az egész országon s irtalom nélkül gyilkolja a szülő és a szülőt — — —

Herman Ottó.

Fagyott levegő.

A mult esztendő a tudomány egy újabb dadálavai fejeződött be; sikerült kísérletileg is bemutatni mit a tudósvilág már régebben kimondott elvileg, hogy minden test, tehát a légzésünkhöz szükséges levegő is nem csak folyékonyvá tehető, de meg is fagyasztható.

Tudva levő ugyanis, hogy a természetben előjövő testek a külső körülmények változása szerint három különböző alakot vehetnek fel, vagy szilárdat, vagy cseppfolyósat, vagy gőzmezt. A legismertebb példa erre néve a víz, mely 0° alatt megfagy s kemény, szilárd állapotba megy át, ellenben 100° C-nál gőz alakot vesz fel. Ezen alakváltoztatásra nemcsak a hőmérsék bir befolyással, hanem — különösen gőzmezt testeknél — az is, hogy mennyire van az illető test összeszorítva, mekkora a reá gyakorolt nyomás. Így pl. a vizet a megérintő kéz melege is forrásba hozhatja, ha úgy zártuk el egy edénybe, hogy a külső levegő reá nyomást nem gyakorolhat, s ha az edényben magában levő levegő is meg van ritkítva.

Hanem a mint a testek különbözők, a hőmérsék és nyomás nagysága is nagyon különböző, melyek mellett a testek szilárdasági állapotaikat megváltoztatják. Így pl. a kén 108° C-nál megolvad, s 316°-nál gőzmezt testet képez, ellenben a vas csak 2000° C. körül kezd megolvadni. Más testek viszont igen alacsony hőfok mellett is elgőzölögnek, mint pl. az aether, mely közönséges hőmérsékletnél is elpárolog. Egy néhány légemű test, úgy látszott, e tekintetben kivételt képez, legalább nem sikerült őket eddig annyira lehűteni, s annyira összeszorítani, hogy légemű alakjokat elveszítették, s folyékonyakká lettek volna. Ezek különösen a hidrogén, meg a levegőket képező oxigén és nitrogén, melyeket éppen ezen tulajdonaiknál fogva állandó légeknek, gázoknak is neveztek. A mult év végén két francia tudós Raoul Pictet és Cailletet ezekre néve is kimutatta, hogy folyékonyakká tehetők, sőt meg is fagyaszthatók. S különös, hogy a két tudós, az egyik Genfben, a másik Párisban ugyanazon időben érte el ugyanazon sikert, a nélkül, hogy egyik a másiknak eredményeiről valamit is tudott volna.

Midőn e gázak valamelyikének folyékonyává tételéről van szó, legelőbb oly erős edénybe kell azt elzárni, mely a legnagyobb nyomást is kibírja a nélkül, hogy szétrepedne. Ezen edény erős cső segítségével egy szivattyúval van összeköttetésben, olyféleképpen, hogy a szélpuskában szoktak a levegőt összeszűrni, s melynek működése ép ellenkező a közönséges rángatók kutak szivattyúinak működésével. Ezen szivattyút egy erősebb gép (lehetőleg gőzgép) hozza mozgásba, s működése abból áll, hogy egy vízzel telt edényből a vizet azon edénybe nyomja, melyben a folyékonyává teendő légemű test is el van zárva. A szivattyú minden egyes mozdulatával új és új viz mennyiséget lök be az edénybe, s e viz ott nem talált

helyet, csak úgy, ha az ott levő légemű testet kisebb helyre szorítja. Ha ez által a légemű test felénnyire szorítottát (azaz ha az a lég, mely előbb 1 köb lábat foglalt el, csak egy fél köblábnyi helyen szorul meg), azt mondjuk, hogy a nyomás 2 légköri nyomásnak felel meg; ha eredeti térfogatának csak századrészét teszi ki, akkor a nyomást 100 légköri nyomással mondjuk egyenlőnek. Ilyen módon Pictet a hidrogént 650 légköri nyomásnak vetette alá, azaz annyira összeszorította, hogy a mi előbb 650 köblábnyi téren volt eloszolva, az az összeszorítás után csak 1 köblábnyi helyet foglalt el.

Gondoskodott egyszersmind arról is, hogy az edény, melyben az összeszűrítés történt, s így maga a benne foglalt légemű test is, lehetőleg lehűtessék. Erre a legkisebb hőfokkal bíró testet, a szilárd állapotban levő szénsavat használt fel. Ismeretes ugyanis azon physikai törvény, hogy midőn valamely test gőzmezt állapotból folyékonyba megy át, nagymennyiségű meleg fejlődik, ellenben ahhoz, hogy a folyékony test gőz alakot vegyen fel, nagymennyiségű meleg szükséges. A szénsav is oly test, mely csak 70° C. mellett lesz folyékony, ha tehát a folyékony szénsavat közönséges légkörhőmérsékletnek tesszük ki, azonnal el fog párologni, s egyszersmind az éppen mondottak szerint ezen elpárolgáshoz igen nagymennyiségű meleget fog igényelni. E meleg mennyiséget nem kaphatván máshonnan, akként nyeri, hogy saját magának a hőmérséke száll le, még pedig igen jelentékenyen, körülbelül 140° C-ra a 0° alatt, hogy tehát — 140° C. hőmérsékű testet kapjunk, nem szükség egyéb, mint egy folyékony szénsavval telt edényt felnyitnunk, miket következtében aztán a szénsav egy része megfagy, vagyis szilárd halmaz állapotot vesz fel.

Pictet ilyen fagyott szénsavval vette körül azon edényt, melyben folyékonyvá akarta tenni a hidrogént, s ez neki sikerült is. Midőn a készülékkel összekötött manometer (feszélymérő) azt mutatta, hogy az edény belsejében levő nyomás 650 légkörinek felel meg, a hidrogén folyékonyává lett. Midőn kinyitá az edény csapját, acél-kék sugár alakjában ömlött ki azon a folyadék, de a levegő azonnal elkezdett párologni, illetőleg gázmeztévé változni, s ugyancsak oly módon lehűt a hátralevő többi hidrogén hőmérsékét, hogy az megfagyott, s néhány percig fehér szilárd testet képezett, de azután megolvadt, illetőleg elpárolgott.

Aránylag kisebb nyomás alatt sikerült mind Pictet-nek, mind pedig Cailletet-nek az oxigént (éleny) és nitrogént (légeny) is folyékonyává tenni, sőt meg is fagyasztani. Minthogy maga a légzésünkhöz szükséges légköri levegő nem egyéb, mint eme két testnek keveréke, előre lehetett látni, hogy ezzel is végre lehet hajtani a kísérletet. Cailletet a mult év utolsó napján a l'Ecole Normale-ban Párisban tényleg végbe is vitte e kísérletet. A tudományos akadémia számos tagjának jelenlétében hozta mozgásba a szivattyút, s tisztán ezek működésére támaszkodott, a meny nyiban a levegőt magában foglaló edényt le sem hűtö, s annak hőmérséke 43° C. volt. Mégis midőn 350 légköri nyomás után az edény csapját kinyitotta, hevesen, a vizbe dobott forró vas s testéhez hasonlóan hűvös keltése mellett ömlött ki egy kékes folyadék. A folyadék sugár közepét hőemű fehér por képezte, melyről azonnal konstatálták, hogy az az elpárolgás által lehűtött s megfagyasztott levegő.

H. —

Irodalom és művészet.

Az irodalom barátait alig örvendeztethetné meg jobban valami, mint az, hogy Arany János nagy költőnk, ki az évek oly hosszú során keresztül pihentető lantját, újra megkezdte irodalmi mun-

kasságát. Az utolsó napokban két költeménye jelent meg a Budapesti Szemlében és a Magyar Bazárban, s azokat mi is siettünk bemutatni olvasóinknak. Aztán a Kisfaludy-társaság közlelbi nagygyűlésén olvasták föl „Tetemre hívás“ című fekkölt balladáját, mely a Budapesti Szemle legközelebbi füzetében fog megjelenni; s ujabban a Szigligeti-album számára adott át „Tengeri-hántás“ című költeményt. Kitűnő költőnk szíveségéből végre mi is abba a szerencsés helyzetbe jutottunk, hogy egy szép, elégiai hangú költeményét közölhetjük mai számunkban, a „Vásáron“ címűt, melyet az őz költő a mult évben írt. Vajha gyakrabban is részesíthetnők olvasóinkat hasonló kedves meglepetésben.

Dr. Hatala Pétertől érdekes munka jelent meg közlelbi Lampel Róbertnél. Az orientális irodalmakban nagy jártassággal bíró tudós az iszlám alapítóját és tanait ismerteté itt önálló buváratok alapján, s a Korán tanai közül többet hasonlít össze a kereszténység egynemű dogmájával ez utóbbi rovására. A „Mohammad élete és tana“ című kötet ára 60 kr.

Érdekes tanulmány jelent meg közlelbi ily cím alatt: „Az oroszok hazánk történetében.“ Irta Márki Sándor, megjelent Nagy-Várkonyi Hugl Ottónál. A szorgalmas fiatal író e kis tanulmányában visszamegy egészen odáig, a hol az első történeti foljgyezést találja, mely az oroszokról és magyarokról együttesen emlékezik, aztán a magyarok beköltözéséből, érintve a „kiei kirándulást“, felsorolja mind azon érinkeztési pontokat, melyet történetünk az oroszokkal felmutat, a vezérek korabeli állítólagos orosz telepítvényeket, az Árpád-házi királyok viszonyait az akkor tömörülő Oroszország hercegeivel és fejedelmeivel, majd az Anjouk s a későbbi vegyes királyok vonatkozásait Oroszországhoz, egész röviden. Bővebben az osztrák házból királyok alatti viszonyainkat tárgyalja, mint a melyekre néve a történelmi foljgyezések már több anyagot nyújtanak, egész a kalocsa békéig, melytől kezdve sok érdekes adatot állít össze a hazánk és Oroszország közti érinkeztésekről, részletesebben foglalkozván az 1849-ki orosz invázióval s az akkor és annak folytán keletkezett helyzettel, végül megemlékezőn irodalmunk orosz tárgyú termékeiről is. — A kis munka nagy gondallal és szorgalommal van írva, de hibája a tulságos tömörség, melyet azonban a nagy tárgy kis térbe szorítása teszi szükségessé.

A „Tálmányok könyve“-ből e napokban jelent meg a 3-ik kötet két első füzete. E két füzete fejezeteinek címjei a következők: „A természeti erők és kihalásuk“, „A természeti erők kölcsönhatása“, „A testek általános tulajdonságai“, „A szélmalom és a csavarrhajó“, „Az emeltű és csiga“, „A mérleg“, a fajsúly; az uszás“, „Az inga és központfutógép“, „Lég és légsűrűségmérő“. A szöveget számos rajz díszíti. E derék vállalatot, mint tudva van Freckay János szerkeszti s a Franklin-társulat adja ki. Az egész 7 kötetben s 40 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzete ára 40 kr., s ezek külön is kaphatók.

„Török magyar társalgó.“ „Oszmanli ve madsar teklitüm riszaleszi“ cím alatt Schwartz Gézától kézikönyv jelent meg, mely a török nyelvet tanulni szándékozóknak jó joglalatokat fog tenni. A műben foglalt párbeszédek körülbelül felelik mindazon szavakat és szólásokat, melyekre a mindennapi társalgásban szükség van. A Tettey Nándor bizományában megjelent munka ára 80 kr.

Folyóiratok. A „Természettudományi füzetek“ című évenyeged folyóiratról, melyet a magyar nemzeti múzeum megbízásából Herman Ottó szerkeszt, megjelent a 2-ik kötet első füzete szokott beosztással s terjedelemben. Tartalmát, ezutal csaknem kizárólag szakférfiak számára, érdekes közlemények képezik, dr. Károli Jánostól, Priváldesky Jánostól, dr. Bartsch Samutól, Janka Viktortól, Simkovich Lajostól, Kanitz Ágostól és Roth Lajostól. Végül néhány apróbb közlemény. E folyóirat addig, míg nagyobb pártolásban részesülhet, régi alakjában jelenik meg. A négy füzetből álló 12—14 ivnyi, négy nyolczadrét alakban megjelenő kötet előfizetési ára 3 frt, mely szerkeztőhöz címelve a muzeumba küldendő. — A „Természettudományi Közlöny“ februári füzetéből Herman O. cikkeit az „Apró madarak“ról mult számunkban olvasóinkkal is megismertettük. Ezenkívül a füzet nagyobb cikkeit: „A meteorokról“ Hoitsy Páltól, „Művelődéstörténet és ter-

mészettudomány“ Du Bois-Reymond előadása. — A „Századosok“ februári füzete Szilágyi Sándor szerkesztése mellett szintén az előbbi füzetekhez hasonló érdekes tartalommal jelent meg, melyből ki kell emelnünk Fraknói Vilmos s Martinovics-összeesküvésről írt tanulmányának újabb közleményét; Botka Tivadar, Károlyi Árpád, Hunfalvy Pál cikkeit. — „A Ludovica akadémia közlönye“ februári füzetében Kápolnai P. István honvéd-örnag, Forinyák Gyula honvéd-erzede, Terstyánsky Ágost nyug. tábornok és Paczor ezredes írtak jeles cikkeit; a legutóbbi műve: „A védtörvény revíziója“-ról szól.

„Kritikai Szemle“ indult meg Köpési Sándor tanár szerkesztése mellett. Az I. füzete, 36 lap, Zilahy Sámuel kiadásában meg is jelent. Bírálatokat tartalmaz Kantz „A politikai tanulmányai“, Wurzbach: „Oesterr. Hausschatz“-a, Káky Nr. II. Árn- és fényképeiről. Vegyesek rovatában apró jegyzetek, irodalmi s tudományos ügyekről. Végre külföldi bibliográfia, tudománysszakok szerint rendezve. Minden közlemény névtelenül jelen meg; a mi ha a bírálatok ügyszeretét s igazság vezérlő, feltétlenül helyeselhető, anyi személyes sérthetőséggel szemben; de ellenkező esetben még tábbat tért nyit a személyeskedő hajlamnak, nem lévén a bíráló nevével is felelős a közvélemény előtt. — A vállalat első füzete mindenestre reménygerjesztőleg kezdő pályafutását; ohajtjuk, hogy ne lankadjon s hivatásának minden tekintetben feleljen meg. A „Kritikai Szemle“ két havonként jelen meg 2—2 1/2 ives füzetekben, s előfizetési ára egész évre 3 frt, félévre 1 frt 60 kr. Kiállítása, legnagyobb nyolczadrétben, igen csinos.

Az erdélyi Protestáns Közlöny mellékleteül jelent meg azon emlékböszölő, melyet Elekes Károly gyulafehérvári ref. lelkes és eszeres és az erdélyi ref. egyházkerület főjegyzője felett S z á s a Domokos kolozsvári ref. lelkes és a nevezett lap szerkesztője tartott. Egyike a legsikerültebb alkalmi egyházi beszédeknek irodalmunkban, elejétől végig emelkedett és mélyen meghatott hangon, teljes eszmékkel s erős vallásos és hazafias érzelmekkel. Befelezésében azt kívánja Gyulafehérvár városának, hogy legyenek Elekeshez hasonló polgárokkal megáldva háza, hogy „az a fejedelmi fény, mely a multakból feléje sugárzik, keljen új ragyogásra a polgári, a hazafiai érelyektől sugárzó szívekben“. — A beszéd Elekes életéből a többi közt egy történetileg is érdekes mozzanatot említ föl. Az 184%-ki függetlenségi harcz szerencsétlenségéből, osztrák és muszka támadások, ostromok és diadalokból Gyulafehérvárnak is bőven kijutott a maga része. Az ellenség ezerekre menő seregének támadására ment, s a védő kicsiny sereggel szemben a felkorbácsolt vad szenvedélyek véglegességre kész dühe feldúlással fenyegette a várost. Elekes Károly a röpülő golyók záporába bement, s az ellenség vezére előtt megállva szólni kezdett, mint hajdan Attila előtt Leo, s az ellen lebecsátotta főemelt fegyverét s a város mentve lön.

Reviczky Gyula „Versek a magányból“ című verskötetének kiadását, mint egy bekiáltott erztési tudóst, Aigner L.-tól Rudnyánszky Gyula ír vette át, kihez (Barátok tere 9. sz. II. em.) az előfizetések, vagy utánvételi megrendelések (fizott péld. 1 frt 20 kr. kötétt péld. 2 frt), márczius végéig bekiadendők.

Bodon József előfizetést nyitott szépirodalmi lapjainakban elsősorva megjelent elbeszéléseire. A Franklin-társulat által díszesen kiállítandó kötet 20—21 ivre terjed, május hó végén fog megjelenni, s előfizetési ára 2 frt. A megrendelések ápril 15-ig szerző lakására (Budapest, Mária-utca 13. sz.) küldendők. Bodon Józsefet szívesen ajánljuk közönségünk pártolására, mert fiatalabb elbeszélők között a jobbák sorába tartozik, ki rövid pár év alatt figyelmet tudott maga iránt ébresztani mind a közönségnél, mind az irodalmi körökben.

Új hírlapok. A „Csöndes órák“ a Benedek Aladár által szerkesztett új szépirodalmi lap első száma megjelent. Van benne novella, vers, értekezés, napi érdekű hírek, egy humoreszk, s egy illusztráció is. Petőfi „Szerelm átká“ című költeményéhez. Havonként 4-szer jelenik meg, s előfizetési ára évenyegyre 2 frt. — Vázott Naszluhcz Odón indított meg „Váci Híradó“ című vegyes tartalmu hetilapot, mely vasárnaponként jelenik meg, s ára évenyegyre 1 frt 50 kr.

Uj zeneművek. „*Farsangi hangok*“ czimvel Gedeon Kálmántól Tisza Kálmánné urnónek ajánlva csodára jelent meg, az, melyet Rác Pali zenekara először mutatott be az idei orvosbálon. A mű a Dietze-féle budapesti műintézetben lett csinosan kiállítva. Kapható minden zeneműkereskedésben 60 krért.

A nemzeti színházban a „*Jarulás útja*“ czimű francia vígjátékot adták közelebb Leroy és Regniérol, Huszár Imre fordításában. A darab, mely azon az alapszéken sarkallik, hogy a férj csapodársága nem jogosítja föl a nőt hasonlóra, s míg amannak csak csökkenti társadalmi jóhírnevét, ezét végkép eltemeti s megterését is csaknem lehetetlenné teszi, szellemesen van szöve, bonyolítva és megoldva. Igen jó szerepe van benne Felekinének, Helvey Laurának, Halminak, Nádainak és Felekiné, s a közönség kedvezőleg fogadta. — E héten Molliére rég nem látott „*Tartuffe*“ je került színre, Bercsenyivel a czímzserében. E szerep egyike azoknak, mely legjobban próbára teszi a színész értelmi és alakító erejét. Még a boldog emlékeztető Tóth József se játszott a kifogástalanul. Annál nagyobb dícséret illeti tehát meg Bercsenyit, ki Tartufféból több találó vonást adott s ezzel bebizonyítja, hogy komolyan és ambícióval tanul; az egész Tartuffe-öt azonban ő se mutatta be. Szigeti Orgonia mindig a régi mulatságos alak. Jól esik ez alkalommal följegyeznünk a színház két fiatal tagjának Márkus Emiliának és Szigeti Jolánnak nevét, kik sokszor ragadták tapokora a közönséget sikerült, találó játékkal. — Vasárnap a megboldogult Szigligetinek adták két régi népsziművét mind a két színházban, a nemzetiben a „*Lelenczet*“, a népszínházban a „*Csikost*“. — Szigligeti születése napján márcz. 8-án az elhunyt örök egyik legjobb tragédiája, a „*Trankers*“ kerül színre. Márcz. 9-én pedig Gounod új operáját a „*Cinque Mars*“ t adják. A szerző, habár híre volt, hogy maga fogja vezényelni a karnagyi pálcát az első előadáson, nem lesz jelen. Nagyon el van foglalva a párisi opera számára ígért dalművével, melyet befejezni Normandiába utazott. Tóth Kálmán a „*Kis hőbortos*“ czimű 3 felvonásos új vígjátékát márcz. 10-án kerül színre a nemzeti színpadon.

A népszínházban a mult vasárnap Szigligeti, „*Csikost*“ népsziművére oly nagy közönség jelent meg, hogy jó hír által megelőzött újdonságoknál sem szorult meg annyira a hely, mint ekkor, mikor mindenfelé vendégeket kellett helyezni. Soldosné és Tamási szereplése nagy közönséget szerez Vahot régesrégi, „*Huszárúrnőjének*“ is, melyet már háromszor tele ház nézett. — E hó első napjára új népszimű volt kitűzve Abonyi Lajostól, „*Ambrus bácsi*“, mely a Bach-korszak idejében játszik.

Közzintézetek, egyletek.

A magy. tud. akadémia febr. 25-iki ülésén *Ipolyi* Arnold besztercebányai püspök nagy érdekű emlékiratát tartott báró Prokesh-Ostenről, akadémia elhunyt külső tagjáról, s monarchiánk Konstantinápolyi néhai nagyköveteről. *Ipolyi* emlékirata különös érdeket nyert a keleti ügyekre való vonatkozásával, midőn oly diplomata működését ismertette, ki már a görögök lázásaiban sem látta az általános főlisménnyel vélt szabadságharcot, hanem ráismert abban az orosz befolyásra, s a ki a keleti kérdést már régen úgy magyarázta meg, hogy az voltaképen nem keleti ügy, hanem az orosz és a többi Európa közti kérdés. Az emlékirat jellemezte Prokesh-Ostent mint orientálistát, diplomatát, régészt és író, s bemutatja munkáiból mint a keleti kérdés terén mérvadó tekintélyt. Prokesh iránt azért is hálával tartozik akadémia, mert az ő közvetítésével kaptuk meg az első Corvinákat. Erre vonatkozólag *Ipolyi* az akadémia egyik legközelebbi ülésén tart felolvasást. A híres diplomata egyéniségéről s a Keletről vallott nézeteiről ékesen emlékezett meg a nagytudomány felolvasó, és sujtó idéttel végezte az emlékiratát, mondván: „*Befolyásunkat nem tudtuk idején és most nem voltunk már képesek érvényesíteni.*“ A török keletnek kellett volna már azt keresni s akarni. Ez pedig nem ismert miniket, s azért nem is vehetett számba. Mire megismert, meghallá szavunkat, és megérté rokonszenünket, már késő volt. Gyümölcse egyelőre és talán örökre csak is a Corvina maradványai visszaszerzése volt. — A feszült figyelemmel hallgatott emlékirat után folyó ügyek elintézése következett.

A Kisfaludy-társaság febr. 27-iki havi ülésén *P. Szathmáry* Károly tartott felolvasást „legregybb sziműveinkről“, a tizenhatodik és tizenhetedik század maradványairól, Szatrányak „*Az igaz papság tükréről*“, a híres „*Balassa Menyhárt*“ áruktatásáról.

ról, a „*Theopaniá*“ról, s a sokkal későbbi „*Comico*“ tragédia „*czimű*“ négy jelenésből álló iskolai drámáról, melyekről azt mondta, hogy csupán az akkori vallási vita-irodalom szellemét fejezik ki; „*Balassában*“ is a gyónás van gúnyolva. Ez állításnak *Beothy* Zolt ellene szolt, s *Gyulai* Pál is megjegyzé, hogy akkor a vallás és politika egy volt. Második felolvasó *Vadnai* Károly volt, ki *Tóth* Kálmánnak „*A szeretet*“ czimű melegen írt lyrai költeményét olvasta föl, a mit megjegyeztek, valamint a *Szász* Béla „*Bábel tornyok*“ czimű hosszabb költeményét is, melyet *Szász* Károly olvasott föl. E költemény a régi Bábel-torony építését a jelenlegi véres háborúval köti össze, melyben a czár szintén Bábel-tornyot épít keleten. A *titkár* jelentést tett a közlés lefolyásáról, az új tagok köszönő leveleiről, a főváros által ajándékozott sirbolról Toldy Ferenc hamvai számára; továbbá arról, hogy Jálcs Géza száz forinttal az alapítók sorába lépett. Végül zárt ülés volt, melyben elhatározták, hogy a havi üléseket ezentúl az akadémiá havi üléseimben tarják, mely nagyobb a közönség befogadására.

A szent-istván társulat febr. 21-iki havi ülésén gróf *Czirák* János alelnök kegyelese emlékezett meg IX. Pius pápáról, s elhatározták, hogy az egyetemi-templomi gyászisteni tiszteleten a társaság testületileg részt vesz, s XIII. Leonak hódoló táviratot küld. A határozatot *Ipolyi* Arnold püspök elnöklése alatt gróf *Czirák* János és Barta Béla hajtják végre. A társulat bevételé utóvtól 10,404 frt kiadás 9667 frt volt.

A budapesti első hazai takarékpénztár e hó 26-án tartott közgyűlése ismét jelentékeny összegeket szavazott meg jótékony és hazafias célokra; összesen 25,406 frt 82 krt. E virágzó intézet ily célokra fenállása óta 435,374 frt 75 krt fordított. A most megszavazott összegből a török menekülteknek, a pestmegyei árvák károsultaknak ezer-ezer frt jut; a régi hónapok segélyezésére 500, a magyar gazdasszonyok egyesületének 900, a protestáns orsz. árvaháznak 300, a népszínháznak villámhártóra 400, a Kisfaludy-társaságnak 200, a magyar írók segély-egyletnek 300 frt, stb. Alig van fővárosi intézet, egyesület, mely ne részesülne segélyben.

Az orsz. daláregyesület e hó 17-én Királyi Pál elnöklése alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A fő tárgyat az idei országos dalártnappal képezte, mely *Pécsett* fog megtartani augusztus 14—18 ikán. A közgyűlés tekintetbe vévén a politikai viszonyok netán kedvezőtlen fordulatát, melyek a hazai társadalmi és művészeti mozgalmakat zsbasztólág érinthetik, fölhatalmazta az igazgató választmányt, hogy az ünnepély megtartását jövő évre halasztatja, ha szükségesnek találja.

Egyház és iskola.

A vallás- és közoktatási miniszteriumban a III-ik ügyosztály vezetését *Szász* Károly miniszteri tanácsos vette át. Az egyetemi, műegyetemi és reál-tanodai ügyek láttatnak el ezen osztályban. Eddig a tanulmányi alaplól fenntartott jogakadémia és kath. joglőcsumak is oda tartoztak, de ezek mint felekezeti jellegűek a miniszter által most a IV-ik ügyosztályhoz csatoltattak, a hova a prot. jogakadémia is tartoznak. Ellenben a reál-iskolák, mint állami iskolák a III. osztályhoz tétettek át, mi annál természetesebb, mert a műegyetem eddig is a III. osztályhoz tartozott.

Trefort miniszter mint confrater egy szerzetben. A budapesti ferenciek társháza Trefort Ágost valósággy minisztert confraterébe fogadta, s mult vasárnap avatta föl ünnepélyesen, előkelő meghívottak jelenlétében. Dosztál Gaudentius zárdafőnök a miniszter urat üdvözlölvén, Trefort a többiek között így szólott: „Ma ígéretet és öhaját is ki akarok kifejezni. Igérem azt, mintán tudom és tapasztalom, hogy önök nemcsak a vallásosságot, hanem a hazafiságot is mindenkor terjesztették, tehát, hogy a népet úgy mint azt az egyház és haza érdeke követelték, vezették és vezetik maig, hogy tehetségemhez képest e szerzetnek, s különösen a budapestieknek érdekét, mint eddig, úgy ezentúl is elő fogom segíteni. Ohajtom pedig azt, hogy a vallásosság és hazafiság terjesztésében lankadatlanul működni ezentúl is elmaradhatlan kötelességének fogja is-

merni a szerzet.“ Trefort miniszter ezután megtekintette a zárdá helyiségeit s megelégedését fejezte ki az építés felett. A confraterákkal nemcsak az a jog jár, hogy confrater a ferenciek vendégszerető asztalánál bármikor megjelenehetik, hanem a „*Magyar Állam*“ szerint az is, hogy az illető „részes lesz a szerzet összes érdemeinek és lelki kincsének nemcsak az életben, hanem a tulvilágban is.“

Mi ujság?

A királyi pár mint minden évben, az idén is megjelent a bécsi iparosok által rendezett nagy bálon, s másfél órát időztek ott. A királyné 23-án tért vissza Angliából, a legjobb egészséggel.

Rudolf trónörökös febr. 25-én hagyta el Angliát, s Párisba ment, hol a „*Hotel du Rhin*“ be szállván, nem sokára meglátogatta Mac-Mahont, ki a látogatást viszonzotta. A főherceg Párisból Berlinbe megy a császári család látogatására s onnan tér vissza Bécsbe.

Arany János a „*Tetemre hívás*“ czimű balladájának tiszteletdíját a bölcsészettan hallgatók segélyegyletének ajándékozta. Ez összeg ötven forint, vagy is annyi, mint a segélyegyletnél egy alapítvány. Ennélfogva a nagy költőt az alapítók sorába iktaták.

Az új pápáról. a választási események ünneplés hangulatának multával, olvasni és hallani lehet már élebb megjegyzéseket is. Például az új iránynyal nem tartják összeférőnek, hogy Simeoni bibornokot megerősítette államtitkári hivatalában; valamint azt sem tartják újításnak, hogy fogadtatások alkalmával papuszták meg megcsókolni, mert IX. Pius már a kéz-csók reformját léptette életbe. XIII. Leo koronázása márcz. 3-ikára van kitűzve; az ünnepély a Sixtus pápólánban lesz, s ezt megelőzőleg a Péter-templomban közszemlére teszik ki a pápai hármias koronát. — Leo pápa megválasztásáról Simor János hercegreprimás titkára, Maszlaghy Ferenc, ki Simort a konklavába is bekísérte, ezeket írja a „*Magyar Államnak*“: „Február 18-án délután mentünk be a konklavába és 20-án esti 7 órakor hagytuk el azt. Összesen 51 órát töltöttünk bent. Három skrutinium volt, de az első formalis hiba miatt épen ő ementiaja a magyar bibornok és hercegreprimás indítványára elvetették. A másik skrutiniumnál már Pecci bibornoknak 26 szavazata volt. E számhoz 8-an acedáltak. Kellert, ki mócsi születésű 24 éves cipész legény és izraelita vallású, a komáromi katonai törvényszéknek adják át, mert szokott katoná. A 28 éves Róza István mászáros legény *kötél általi halálra* ítéltetett; öcsese Gyula, mászáros naps, mivel még nincs 20 éves, a halálbüntetéstől megszabadult, s 20 évi fogságot mérték rá. Az elítéltek felebbezték.

A fegyverszünet zaklató és egész földrészünet nyugtalanító alkudozása, felszólalásai, fenyegetései, tartanak folyvást, sőt napról napra sötétebbre borul a keleti láthatár, s tornyosulnak a vihart jósó jelenések. A törökök és oroszok közt folyó béke-alkudozások bevégezését, a békeszerződések aláírását hiába jósolták már febr. 25-ikére, még nem történt az meg most sem, s úgy látszik, hogy orosz részről is megdondják, mielőtt végrehajtanak Konstantinápoly megszállását, melylyel fenyegetőznek, ha az aláírás ekkor vagy akkor meg nem történik. A török meghatalmazottak bátorítást látva monarchiánk és Anglia tiltakozásaiban, vonakodnak a végzetes föltételeket aláírni, melyek a török uralmat megtörik Európában, s helyette oly Bolgárországot állítanak, melynek választott fejedelme mellett orosz ellenőrző bizottság fog ügynöki, s 50,000 fónyi oktató orosz sereg marad az új országban, hogy kiképezze a bolgár nemzetfőréket. Egy ilyen szomszédság monarchiáknak elég aggodalmakat adhat, míg Anglia a török hadihajók elkobzását nem hajlandó eltérni, s Bécsből, Londonból meg seregesen a tiltakozás Pétervárra. A konferencia, vagy a kongresszus ügye megint csak vergődik de nem halad, Goreszkoff herceg pedig gyomorgörösköben szenved, s a konferencia halogatására dolgozik. Ezalatt határaink körül, főképp Oláhországban, nagy csapat összpontosítások történnek; gr. Andrassy hatvan milli-nyi hitel megszavaztatásáról készül előterjesztést

tott volna. De talán a szorgalmas törekvés emlékeinek és a hátrahagyottaknak lesz szószólójuk. A temetésre feljött Kolozsvárról az após is, s az özvegynek nővére. A koporsót virágkoszorúk borították, aranyos felirattal szalagokkal: tisztviselőitársai, a „*Vasárnapi Ujság*“ szerkesztője, K. Papp Miklós szerkesztő (Kolozsvárról), s rokona: Gyöngyösné-Mátray Laura nevében. A végző tiszteletadásra megjelent *Péchy* Tamás közlekedési miniszter, ott voltak tisztviselőitársai, íróitársai, barátai, ismerősei számosan. A halottas háznál *Szilágyi* ref. segédlelkész mondott beszédet, melegen említve föl a korán elhunyt érdemét, s vallásos vigasztaló szavakkal fordulva az özvegyhez. A sirnál egy jó barát, Könyves Tóth Kálmán laczházai ref. lelkész (ki akkor nap jött nevével együtt a koporsóhoz) a fájdalomtól meghatva bueszott el az örökre elváltól.

Uj magyar nemesek. A tevékeny *Luczenbacher* Pál fakeskedő magyar nemesi rangot nyert „szobi“ előnévvel. Dr. *Gröss* Lajos államvasuti igazgató főorvos szintén magyar nemességre emeltetett.

A roncsoló toroklók Seregélyesen (Fehérmegyében) is kiűzték és máris nagyban szedi áldozatait.

Festett ábrándképekért állt a budapesti fenytő törvényszék előtt egy oraviezi könyvkereskedő: Tieranu János, ki olyan térképeket árult, melyen egész Erdély, Máramaros, a Bánás, a tiszántúli vidék Debreczennel együtt nagy Oláhországhoz tartozik, vagyis „*Dacia moderna*“. A királyi ügyész a jelenlegi politikai helyzetet, a nemzetiségek közti viszály szítására való tekintetből kérte Tieranu megbüntetését, ki azzal védte magát, hogy neki Bukarestből küldték tavaly tavasszal, s ő azt hitte, hogy ez a régi Dacia mappája. A törvényszék folmentette, mert a térképnek nem szolgálhatna alkalmas eszköz a hitlenségű törekvések gr. Szapáry Imre gyilkosát, Tóth Ferenc hadnagyot a hadbírószék a tiszt rang elvesztésére, a honvédségből való kitérítésre s *kötél általi halálra* ítélt. Az ítélet megerősítettén, február utolsó napján reggel 9 órakor hirdették ki Tóth elűt a hadbírószék termében. Az elítelt nyugodtan hallgatta végig. A kivégzés szombat reggelre volt kitűzve, a jászberényi törvényszéki épület udvarán. — A budapesti fenytő törvényszék pedig febr. 27-én mondott ítéletet a rablőgyilkosok fölött, kik január 26-án Újpesten Pajor Nándort és feleségét meggyilkolták. A három rablőgyilkos bevallotta tettét, köztük Róza István egész töredelmesen, míg Kellner Ignác, noha főresszéssége kiderült, tagadta, mintha egyet is szurt volna az áldozatokon. Kellert, ki mócsi születésű 24 éves cipész legény és izraelita vallású, a komáromi katonai törvényszéknek adják át, mert szokott katoná. A 28 éves Róza István mászáros legény *kötél általi halálra* ítéltetett; öcsese Gyula, mászáros naps, mivel még nincs 20 éves, a halálbüntetéstől megszabadult, s 20 évi fogságot mérték rá. Az elítéltek felebbezték.

Halálozások. Gr. Szapáry Imre gyilkosát, Tóth Ferenc hadnagyot a hadbírószék a tiszt rang elvesztésére, a honvédségből való kitérítésre s *kötél általi halálra* ítélt. Az ítélet megerősítettén, február utolsó napján reggel 9 órakor hirdették ki Tóth elűt a hadbírószék termében. Az elítelt nyugodtan hallgatta végig. A kivégzés szombat reggelre volt kitűzve, a jászberényi törvényszéki épület udvarán. — A budapesti fenytő törvényszék pedig febr. 27-én mondott ítéletet a rablőgyilkosok fölött, kik január 26-án Újpesten Pajor Nándort és feleségét meggyilkolták. A három rablőgyilkos bevallotta tettét, köztük Róza István egész töredelmesen, míg Kellner Ignác, noha főresszéssége kiderült, tagadta, mintha egyet is szurt volna az áldozatokon. Kellert, ki mócsi születésű 24 éves cipész legény és izraelita vallású, a komáromi katonai törvényszéknek adják át, mert szokott katoná. A 28 éves Róza István mászáros legény *kötél általi halálra* ítéltetett; öcsese Gyula, mászáros naps, mivel még nincs 20 éves, a halálbüntetéstől megszabadult, s 20 évi fogságot mérték rá. Az elítéltek felebbezték.

A fegyverszünet zaklató és egész földrészünet nyugtalanító alkudozása, felszólalásai, fenyegetései, tartanak folyvást, sőt napról napra sötétebbre borul a keleti láthatár, s tornyosulnak a vihart jósó jelenések. A törökök és oroszok közt folyó béke-alkudozások bevégezését, a békeszerződések aláírását hiába jósolták már febr. 25-ikére, még nem történt az meg most sem, s úgy látszik, hogy orosz részről is megdondják, mielőtt végrehajtanak Konstantinápoly megszállását, melylyel fenyegetőznek, ha az aláírás ekkor vagy akkor meg nem történik. A török meghatalmazottak bátorítást látva monarchiánk és Anglia tiltakozásaiban, vonakodnak a végzetes föltételeket aláírni, melyek a török uralmat megtörik Európában, s helyette oly Bolgárországot állítanak, melynek választott fejedelme mellett orosz ellenőrző bizottság fog ügynöki, s 50,000 fónyi oktató orosz sereg marad az új országban, hogy kiképezze a bolgár nemzetfőréket. Egy ilyen szomszédság monarchiáknak elég aggodalmakat adhat, míg Anglia a török hadihajók elkobzását nem hajlandó eltérni, s Bécsből, Londonból meg seregesen a tiltakozás Pétervárra. A konferencia, vagy a kongresszus ügye megint csak vergődik de nem halad, Goreszkoff herceg pedig gyomorgörösköben szenved, s a konferencia halogatására dolgozik. Ezalatt határaink körül, főképp Oláhországban, nagy csapat összpontosítások történnek; gr. Andrassy hatvan milli-nyi hitel megszavaztatásáról készül előterjesztést

A fegyverszünet zaklató és egész földrészünet nyugtalanító alkudozása, felszólalásai, fenyegetései, tartanak folyvást, sőt napról napra sötétebbre borul a keleti láthatár, s tornyosulnak a vihart jósó jelenések. A törökök és oroszok közt folyó béke-alkudozások bevégezését, a békeszerződések aláírását hiába jósolták már febr. 25-ikére, még nem történt az meg most sem, s úgy látszik, hogy orosz részről is megdondják, mielőtt végrehajtanak Konstantinápoly megszállását, melylyel fenyegetőznek, ha az aláírás ekkor vagy akkor meg nem történik. A török meghatalmazottak bátorítást látva monarchiánk és Anglia tiltakozásaiban, vonakodnak a végzetes föltételeket aláírni, melyek a török uralmat megtörik Európában, s helyette oly Bolgárországot állítanak, melynek választott fejedelme mellett orosz ellenőrző bizottság fog ügynöki, s 50,000 fónyi oktató orosz sereg marad az új országban, hogy kiképezze a bolgár nemzetfőréket. Egy ilyen szomszédság monarchiáknak elég aggodalmakat adhat, míg Anglia a török hadihajók elkobzását nem hajlandó eltérni, s Bécsből, Londonból meg seregesen a tiltakozás Pétervárra. A konferencia, vagy a kongresszus ügye megint csak vergődik de nem halad, Goreszkoff herceg pedig gyomorgörösköben szenved, s a konferencia halogatására dolgozik. Ezalatt határaink körül, főképp Oláhországban, nagy csapat összpontosítások történnek; gr. Andrassy hatvan milli-nyi hitel megszavaztatásáról készül előterjesztést

Budapest. M. I. Az öreg Mihályról szóló két vers s kivált az első, nincs sem eszmék, sem hangulat nélkül. Bár a közölhetőség mértékét nem tük meg, azt sem akarnék mondani, hogy hagyjon fel a versséssel. Gondol, tanulmányi, még csebb érhét.

tenni az osztrák és magyar delegációknak, melyek márcz. 7-én ülnek össze; és naponként olvassuk a részleteket a mozgósítás előkészítéséről. Anglia mindig több és több hajót küld a Közép-tengerre, s az angol gyárak háborus cikkeket gyártanak, még a sajtó számára is. Mindazonáltal gr. Andrassy kijelentette, hogy csak diplomaciai hadjáratról van szó, s ő a béke fentartásának politikáját folytatja, a mihez azonban egyelőre a 60 milliónyi frt megszállására szüksége van. Ennyit kért Anglia is a parlamenttől.

Adakozás. A török sebesültek és menekültek számára újabb a következő adományok érkeztek szerkesztőségünkhez:

Hodmeszvárdáról Técsi József 5 frt.
Nyíregyházáról Besseney Lászlóné gávai lakos 5 frt és egy csomag tés.

Hátmegyről (Beregmege) Szucek Gizella 60 kr.
Gyermebről (Tolnán) Popovics Gyula által, a közönség lakosaitól az előjáróság által gyűjtött adomány: 32 frt 5 kr.

Nagy-Tenyőről (Jász-Nagy-Kun-Szolnokmege) Schneider István gépész által a gr. Almásy Kálmán nagytényei birtokán levő cselésdél adománya 3 frt 20 kr.

Szaniszlórol Ocsovay Ferencné gyűjtése 39 frt 6 kr. (Az egyes adakozók névsorát a „*Politikai Ujdonságok*“ ban közöljük.)

Térszadományokat küldtek: Boeskö-Rahórol Keszthelyi Bikfalvy Ilon; Pálfalváról Tolnamegyéből Mátis János ev. tanító a r. kath. és ág. evang. iskolásgyermekek által készített 2 kilo 200 grammnyi csomagot, Nyíregyházáról Éles Lajos 2 kilo 400 grammnyi.

Halálozások.

Gróf Sándor Mórocz, a lovaglasi bravourjairól oly híres gavallér, meghalt Bécsben 73 éves korában, agylégvályásban. A kik látták egykor a vakmerő lovast, ki képes volt beugratni a Dunapartól egy hajó födelére, átlóvalgni az uszó jégtablakón, s felolagolni lépcsőkön a harmadik emeletre, soha sem jósoltak a nyaktörő vállalkozásokban kedvét találó főúrnak ily hosszú életet. Gr. Sándor a hajló kor beköszöntésével aztán elcsöndesült, tempuságban élt évek óta bécsi palotájában, s csak olykor lehetett egy kis hírt hallani fölé, ha a budai lövészegyletnek, melynek tiszteletbeli főlovászmestere volt, emléktárgyakat küldött ajándéka. Leánya: Paulina grófnő, hg. Metternich Richárd volt párisi követünk neje.

Elhunytak a közelebbi napokban: EGYÖN ISTVÁN, volt vitéz ref. lelkész, ki a negyvenes években Török János „*Magyar Gazdájá*“ ban nem közönséges tehetséggel forgatta a tollat, a szabadságharcban pedig a kardot, később pedig a perit ref. egyházmegye alesperese, s a tanügy dreszt barátja volt, migmeg egy év előtt téboly lepte meg, s a lipómezei intézetben halt meg, honnan holtteste Vácra szállítatván, a városi hatóság, az intézetek, a piaristák vezetése alatt álló gymnazium, s egyéb testületek kísérték a sirba. — ARLETH JÓZSEF, nyugalmába vonult karánsebesi esperes-plebános 82 éves korában Temesvárt. — RAKOVSKY ENDRE, adófelügyelőszék számírtsz. Budapestben 60 éves korában. — SERASTIANI GEZA, fővárosi alvejtárnok 37 éves korában. — RUMY MIKLOS élete 29-ik évében Bécsben, honnan holttestét Szombathelyre szállították. — KRALI JÁNOS zagrabi nagyprepost és czimzetes püspök. — GRÖF ENDŐRY JÁNOS 30 éves korában Szatkarovecen, Horvátországban. — ÖZV. SIMONTSZIS JOSEFNE, szül. Hyros Borbála, a köztisztletben élő Simontsis-család matrónája, 86 éves korában. — MEISNER JUDÁ, Dévaványa főrabbiája 78 éves korában. — SZÜTS ISTVÁN, szül. Dulácska Anna 49 éves korában Nagy-Váradon. ÖZV. EÖRDÖGH KÁROLYNÉ, szül. Endrődy Ilona asszony Budán. — LECHNER SAROLTA, a Lechner-féle téglagyár tulajdonosának, Lechner Jánosnak leánya 29 éves korában. — RIÓ DÁNIEL, Nagy-Káta városának 32 éven át volt derék kántortanítója, 63 éves korában, febr. 21-én szívzélhűdésben.

Egy tudós papnak, Secchi jesusita páternek s híres csillagvizsgálónak halálát tudtuk meg márcz. 26-ikáról. Angelo Secchi 1818. junius 29-én született Reggioiban. A csillagászati tudomány egyik legjelesebb képviselőjévé veszté el benne. Secchi sokat írt; kiválon értékesek azon meteorológiai, magnetikus, nevezetesen pedig spectral-analytikai értekezések, melyek a napra és az álló csillagokra vonatkoznak. A tudós páter egy nagyszerű munkát hagy befejezetlenül hátra, mely a nap chemiájáról szól.

Szerkesztői mondanivaló.

Budapest. M. I. Az öreg Mihályról szóló két vers s kivált az első, nincs sem eszmék, sem hangulat nélkül. Bár a közölhetőség mértékét nem tük meg, azt sem akarnék mondani, hogy hagyjon fel a versséssel. Gondol, tanulmányi, még csebb érhét.

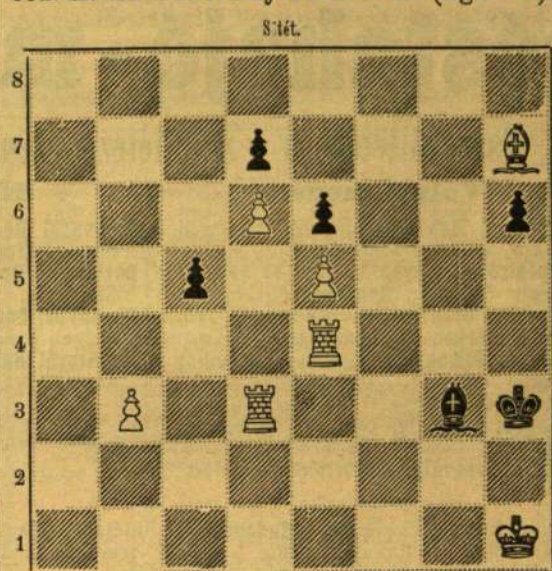
A bordalok és a gúseji népköltészet. Elég érdekes közlemény, hogy — sora kerülven — olvasnánk elé vissmük.

Tempi passati. Csinososságra nézve megüti a régi-ebek mértékét; de tartalmát illetőleg kevésbé! Nagyon sokszor megénekeltek eszmék s érzések vannak benne; sem tartalmában, sem hangjában semmi új. Akad ott majd sikerültebb is.

Tren-Várna. A kérdéses állomás be van már töltve.

SAKKJÁTÉK.

952. sz. fel. Tilkovszky Fridolin-tól (Egerben).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

A 947. számú feladvány megfejtése.

(Nuszkek S-151.)

Megejtés.

Világos. 1. Fe6—e8 Kd6—t. sz.
2. He7—e6+ t. sz.
3. V mattot ad.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József, Gócsán: Glesinger Zsigmond, Szarpatokon: Gócsán Károly, Miskolcon: Hartmann testvérek, Budapest: K. J. és F. H. Kolozsvárt: Csipkés Árpád, Kolozsmonostoron: Brauner Gyula, Egerben: Tilkovszky Fridolin, Bécsben: Bláthy Otto, Nagyszombat: A convictusi sakkör. A pesti sakk-kör.
Rövid értesítések: Eger: T. F. Fentebbi feladványban a bástyák állását egy háromlépéses mellékfejtés kikerülésére változtatták meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1878. évi folyamára folyvást elő lehet fizetni (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a. levő hírlapkiadó-hivatalunkban) a következő föltételek mellett:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6 frt.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Háborkronikával együtt 7 frt.
Csupán a Vasárnapi Ujság 4 frt.
A Vasárnapi Ujság a Háborkronikával együtt 5 frt.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok előfizetőinek külön mellékletül önálló fizetben adjuk a keleti háború folyamának rövidre vont történetét, 3 ivre terjedő fizetben.

■ ■ ■ A Háborkronika czimű képes mellékletet, mely a háború befejezése után Világkronika czimvel az eddigi terjedelmében, szintén hetenként egy iven s képekkel fog megjelenni, előfizetőink negyedévre 50 kr., félve 1 frt, egész évre 2 frt pótdíj mellett kaphatják meg. E melléklet minden előfizetőnk orra az időre rendelheti meg, a melyre a föltalra beküldött díjzárda szűl.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a Háborkronika megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

Egy határozat határozottan, vagy annak helye egyeztetési tárgyalás.
15 krajczár; többesről tárgyalásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden
tárgyalás után 20 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben; Haszn.
slehn és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2
Oppelík A. Wollzeile Nr. 22.

Első es. k. szabadalmazott duna-gőzhajózási társaság.

Február 26-ikán megkezdetnek a következő

postahajó - menetek

összeköttetésben a már létező személymenetekkel:

Völgyi menet.

Budapestről Mohácsra, naponként reggeli 7 órákor, szombat kivételével.
Budapestről Zimonyba, kedden és pénteken reggeli 7 órákor, Mohácsra estelelle.
Budapestről Orsováig, kedden reggeli 7 órákor, Mohácsra és Zimonyba estelelle.
Mohácsról Zimonyba, szerdán és szombaton reggeli 6 órákor.
Mohácsról Orsováig, szerdán, reggeli 6 órákor.
Zimonyból Orsováig, csütörtökön, reggeli 6 órákor.
Bázasól Orsováig, csütörtökön, délelőtt 11 órákor.

Hegyi menet.

Orsovárról Budapestig, pénteken reggeli 8 órákor, Zimonyig.
Bázasról Budapestig, pénteken délután, Zimonyig.
Zimonyból Budapestig szombaton és hétfőn reggeli 6 órákor, Mohácsig.
Mohácsról Budapestig, naponként, szombat kivételével.

4210-21

A kedden és pénteken Budapestről elinduló hajók a zsimonyi kiszállóhelynél, a többi napokon elinduló pedig a görög templom melletti mohácsi kiszállóhelynél, kötnék ki.

Az utazók Orsovában közvetlen csatlakozást találnak Romániába egész Calafatig. A budapest-mohácsi hajók Tétény, Hansabég, Szalk és Apostag kivételével, valamennyi közbeeső állomást érintenek.

A budapest-zimony-orsová hajók se a völgyi, se a hegyi menetben Budafok (Promontor), Tétény, Hansabég, Szalk, és Apostagot nem érintik.

I. MENET Orsovára lefelé február 26-án. I. MENET Orsovárról (föfelé) március 1-én.
II. MENET Zimonyba lefelé február 26-án. II. MENET Zimonyból (föfelé) március 2-án.
II. MENET Orsovárról (föfelé) március 4-én.

Március 1-én megkezdetnek a

postahajó - menetek Budapest és Bécs között, és pedig:

Budapestről Bécsbe, naponként esti 6 órákor. (I. menet március 1-én.)
Bécsből Budapestre, naponként reggeli 7 órákor. (I. menet március 2-án.)

Ezen postahajók érintik a hegyi menetben a következő közbeeső állomásokat: Vác, Esztergom, Nyergesújfalu, Piszke, Siltő, Duna-Almás, Komárom, Ujszóny, Gyöny, Győr, Várja-Bócs, Körtvélyes, Pozsony, Dévény, és Haimburgot; — a völgyi menetben csupán Pozsony, Körtvélyes V-Bócs, Gyöny, Győr, Ujszóny, Komárom, Duna-Almás, Esztergom és Vácot;

továbbá

a személyhajó-menetek Budapest és Ujszóny között következően:

Budapesttől Ujszónyba, naponként délutáni 3 órákor. (I. menet március 1-én.)
Ujszónyról Budapestre, naponként reggeli 3 órákor. (I. menet március 2-án.)

A budapest-ujszónyi hajók valamennyi közbeeső állomást érintenek, Párkány kivételével.

Ellenben beállítatnak a budapest-győri személyhajó-menetek.

Utolsó menet Budapesttől Győrbe, február 28-án.

Utolsó menet Győrből Budapestre, március 1-én.

LUHI MARGIT-FORRÁS

legtisztább szikéleges ásványviz.

Hazánk ezen vegyi összetételénél fogva nevezetes gyógyvizét a legegyszerűbb, emésztési és húgyszervek idült hurutos bántalmainál, torok- gége- légcső- és hörg-betegségeknél kiváló sikerrel használták és használják: Dr. Korányi Pri-gyos, — Dr. Kovács Sebestény Endre, — Dr. Gebhardt Lajos, — Dr. Navratil Imre, — Dr. Pódr Imre, — Dr. Kéllty Károly, Dr. Barbás József egyetemi tanár és közkezdési főorvos urak. — Ezen tekintélyek nyilatkozatai szerint a Margit-forrás nemcsak méltó versenytársa a S. llerai — Gleichenbergi — Gieszhübl-Badoni Vichy — Emsi s hasonlítottatott vizeknek, hanem gyógyhatásában azokat több tekintetben felül is mulja. A Margitforrás gyógyhatását igazoló bizonylatok ki-ánatra bármelyik készségegel megküldetnek.

Dr. Karlovsky utódt forrás-igazgatósága.

Kizárólagos főraktár

Édeskuty L.

m. k. udvari ásványviz-szállítónál

BUDAPESTEN, Erzsébet tér 1-ső szám a.

Kapható minden gyógytár és fűszerkereskedésben.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

A TERMÉSZET KÖNYVE

közérdekű olvasmányok a természettudományok köréből.

BERNSTEIN A. német műve után.

A mű, mely teljesen megjelent, husz füzetből és egy pótfüzetből áll. — Ára egy-egy füzetnek 50 kr.

A tudomány minden ágazatai között a természet-tudományok azok, melyeknek terjesztése és ismertetése sok irányban szorosan kapcsolódik a legkevesebb gondot fordít. Felül és alul tanítványainkban egyirányú megismerés ma is sokkal nagyobb súlyt fektetnek a földi nyelvek tanítására, mint a mindenki számára minden élet alapjait képező természettudományok megismerésére. És ha meggondoljuk, hogy az érettebb koru nemzedéknek még többet és kiadósabban kellett foglalkoznia a „holt bölcsesség”-gel, úgy huzsúlik, a t. olvasóközönség egyetért belünk abban, hogy létező példánk szaktudományi műveiben egy sem fölülte gazdasági tudományban, midőn az e tekintetben csaknem páratlanul nagy német irodalomnak e kitűnő termékét anyanyelvünkre áttettük. Ettől pedig ezt annál is inkább, mivel komolyan megvagyunk győződve, hogy a magyar faj, sajátos, s nem fölülte előnyös helyzetben, csak úgy állhat meg a népek nagy versenyében, ha a reditudo-csúcsokban, melyek van alapítva korunk egész iránya, szintén lépést tart a többi művel nemzetekkel.

A természet könyve, közérdekű olvasmányok a természettudományok köréből.

Nem is ez rendeltetés. E munka feladata az, hogy könnyűen tegye az olvasó számára a további önképzést a természettudományokban, kedvet ébresztson erre nála, és megismeresse a közönséges élet számos oly jelenségeit, melyeket csak a megsokszorozott folyton nem tartanak sokan csodának, de melyek magyarázatát adni igen nem képesek.

A mű további ajánlata nére, hangzatos szavak helyett, ide jegyezzük a füzetek tartalmát fő vonalaiban.

Öt kötetbe füzte 10 frt. Öt angolvaszon kötetbe köte 13 frt.

GARABONCZÁS DIÁK.

Iskolás adomák, diákos ötletek.

Valódi velős és villanyos viccek változatos és választékos vegyülete, s szemenszedett szépsámu szellem-szikrák szivderítésre szánt szerzeménye.

Közel ezeregy élcz.

Az iskolák s gyermekvilág virágos tarka rétjéről, s a tanítói élet kapálatlan kopár kertjéből lekaszált, inkasszált, kazalba szálított, összeállított, felbeharmadába garmadába gereblyélte; szóval: szerves egészszé kögítve a téns publikum gyönyörködtetésére gyöngyön egyívé gyűjtötte s egy gyurmába gyömöszölte

GYÖRFFY IVÁN.

TARTALMA: I. Kis gyermekvilágból. II. Alsóbb iskolából. a) 1. Szemléleti képek. 2. Imádság és ének. 3. Biblia és káté. 4. Olvasás és írás. 5. Nyelvtan s fogalmazás. 6. Számvetési példák. 7. Földrajz s történelem. 8. Természettudomány. 9. Figyelem s fejelem. 10. Mindenféle elem. III. Felsőbb diákoké. b) 1. Morál és doctrina. 2. Ex lingua latina. 3. Különféle tézis. 4. Próza és poezis. 5. Számítási problémák. 6. Hístorias témák. 7. Geografus diák. 8. Fizika ideák. 9. Apró processzusok. 10. Vegyes conceptusok. IV. Képzési képek. V. Legátus adomák. VI. Gonosz csont a diák. VII. Tudós professorok. VIII. Kántorok, rektorok. IX. Tanítók, mesterek. X. Még egy sereg gyerek.

Ára füze 1 frt 50 kr.

Angol társalgási nyelvtan iskolai és magánhasználatra.

Dr. Gaspey Tamás tanmódja szerint

a magyar nyelvhez alkalmazta

RANSBOURGH ZSIGMOND

az angolnyelv magántanára a budapesti állami főreáltanodában és több polgári iskolában

Ára füze 2 frt 80 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Magyar KERTÉSZKÖNYV.

A belterjes (intensív) kertgazdászati foglalatja, utmutató kalauz

a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, mangemesítés, honosítás és virágos kert hasznosítási művelésére.

A kertészet minden rendű ügybarátjának, legkivált pedig kisebb földbirtokosok használatára.

Irta

FARKAS MIHÁLY.

(Számos a szöveg közbe nyomott metszetekkel.)

Ára füze 2 frt o. é.

Szerző jelen művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel hazánk társadalmi úgy mint éghajlati viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokos osztály jól fölfogott anyagi érdekeit tartotta szem előtt, s mint ilyen honi kertészkedő közönség figyelmét méltán kiérdemeli.

Csász. kir. udv. fehérmű-gyár

Budapest, hatvani-utca 5.

A sok év óta legjobb hírnök ismert es. k. udv. fehérmű-gyár ajánlja, gazdagon felszerelt raktárát legjobb készítményű férfi-, női- gyermek-fehérműből legelőször a szabott gyári áron. Továbbá a legjobb, legelőször a férfi-, női- és gyermek-lábbeliek a legelőször árak mellett folyton készletben vannak.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek. Levélbeli megrendelések utánvét mellett postán, sőt vasúton is, pontosan eszközöltenek.

FOGL E.

es. k. udv. fehérmű-gyáros, Budapest, hatvani-utca 5.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

Orvosi jegyzőkönyvek

boncz- és látletelek

figyelemmel

a legújabb orvosrendőri és orvostörvényesszéki eljárásmodra.

Irta

Dr. RUND BERNÁT.

Ára füze 50 kr.

A VALLÁSBÖLCSESZET KÉZIKÖNYVE.

Irta

Dr. KOVÁCS ÖDÖN.

Revidálta

DOBOS JÁNOS & FEJES ISTVÁN.

Első kötet:

A vallás mint tünemény, vagy a vallások története.

Ára füze 3 frt.

Második kötet:

A vallás lényege, vagy a vallás és a vallások eszmék bölcsészeti felfogásának története.

Ára füze 2 frt 40.

Braun Mór

lábbeli-gyár

Budapest,

székhelyénél 44-ik

Női házi cipők nemesből 80 kr.

Női fűzős topán borból lakor- 2.00

Női csizma topán erős bőr vagy 3.00

fin. brünelből szögelt dupla 2.80

talpú magas sarokkal lakor- 2.80

Uri topán erős bőr vagy 3.20

finom chagrin-borból erős 3.20

dupla talp. 3.50

Jó erős magyar-csizmák díszes 4.00

vikszos vagy vastag bagyri- 3.50

borból három soros talpú 3.50

Fin topán erős borból dupla 2.40

Leány topán erős bőr vagy 2.40

finom brünelből dupla talp- 2.40

lak-orrál 2.40

Gyermekek topán minden lábbal 50 kr. 1.80

Videki megrendelések az ár beki- 4346/7

dése: vagy postautánvételt pontosan 4346/7

eszközöltenek. 4233-5

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Magyar

Szent Erzsébet

élete.

Irta

Dr. TOLDY LÁSZLO.

Képekkel illusztrálva.

Ára kemény kötésben 1 frt.

Diszkladásban köte 5 forint.

Uj olcsó és teljes kiadás

négy kötetben.

Kisfaludi

Kisfaludy Károly

minden munkái.

A Kisfaludy-társaság megbízásából

szekeszté

Toldy Ferencz.

Hatodik összes kiadás.

Négy köte füze 4 ft.

Vászonba köte 5 ft. 60 kr

LÁZAR JAKAB.

Erdészeti kézikönyv,

műszaki segédzsemlény,

nemkülönböz edőbirtoko-

sok, gazdasági községek

és gazdasági intézetek szá-

mára.

Füze 2 frt.

Minta-kártyák ingyen és bérmentve.

Figyelemre méltó a tisztelt férfi-szabó urak számára.

A tavaszi és nyári idény közeledése alkalmából van szerencsém a t. férfi-szabó urak figyelmébe a jól felszerelt raktáramat minden e szakmába vágó cikkekkel, úgymint: chiffon, shirting, erois, vitorlavásznak, kanavász, Italia-cloth simán és csikozva minden színben, Ferdinand-cloth, Alapin, fél és egész selyem-bélléseket, lustre, kabát- és vászon-kelméket a legújabb mintákban, minden színű pamut- és selyembáronyokat, szaru-, kódió- és patent-gombokat a legújabb modorban, varró- és gépselyem, Marshall- és orsó-csérnát, a legelőször eredeti gyári áron ajánlani.

BUDAPEST, hatvani-utca, ferencziek bazárja.

Megrendelések utánvét mellett pontosan teljesítetnek.

Temesváry Mór

ripi-gyára Budapest,

király-utca 2. sz.

Br. 0.00-0.00 há.

Hölgyeknek:

Bőr- vagy lasting házi-czipő 1.10

Leány- vagy bőr-lud-topán, leg 3.00

finomabban állítva. 3.00

Fűző-top nkalasting-vagy bőr- 2.70

ből, szögelt tt kettőstálpal. 2.70

Topánka szalonlakkos meiz- 3.50

ner-lakkból, r. cecoc sarkkal, 3.50

legújabb stílus. 3.50

Uraknak:

Bőr- vagy posztó házi czipő 1.20

Topánka ténym- vagy bagyri- 3.20

ria-borból, szögelt és ca- 3.20

vart kettős talpú, igen erős 3.20

Topánka orosz lakkból, szö- 3.20

zelt kettős talpú és csavar- 3.20

munkával erős használatra 3.20

és erős időre 3.20

Vad- és szalma v zmentes ket- 3.20

tős bagyriából, vagy három- 3.20

sorosan csavart kettős talp- 3.20

pal 3.20

Ugyanaz orosz-lakkos bagyri- 3.20

riából 3.20

Megrendelések utánvét vagy a 4346/7

szög beküldése mellett a legjob- 4346/7

bin teljesítetnek.

Készletek árjegyzék ingyen.

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

4346/7

Különös figyelemre méltó!
A hírneves dr. **FORTI-féle sebta pasz**
mely rendkívül gyorsan, elválasztó, érlelő és fájdalomcsillapító hatással bír. Alkalmas a leggyorsabb, legbiztosabb és legkíméletesebb gyógyulást eredményezni. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagok 1 frt. Használati utasítást együtt postán küldve 20 kralt több.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál,
Bécsben Felsen F. X. gyógyszerárúháza, István-tér 1. szám.
Dr. Girtler F. gyógyszerárúháza, Fejérgy. 7. szám, Herabony G. gyógyszerárúháza, Neubau, Kaiserstrasse Nr. 90. — Graczbán: Nedved A. gyógyszer. — Mur-téren:
Továbbá kapható Budapesten: Jézovits M. a nagy (3) koronás-utca. — Formágyi P. gyógyszerárúháza, 30. sz. — Ifjabb Wagner D. vaski-utca 4. — Nagy Kristófhoz: csimzett gyógyszerárúháza, Kristóf-tér sarkán; és idős Dr. Wagner D. gyógyszerárúháza, váci boulevard 59. — Egressy R. gyógyszer. nádor-utca 2. — Telkesy J. udvari gyógyszerárúháza a várban. — Wlaschek E. gyógyszerárúháza a Kristina-városon. — Frau J. Schwartzmayer E. gyzs. Vindobos 66-utca. — Elzsdorfer G. gyzs. Tabában (Rácsváros) 66-utca. — Alsó-Lendvay: Kiss B. nál. — Aradon: Rosnyai M. gyzs. úrnál. — B. Ufalun: Sárthy L. — Bécsben: Csabán: Biner B. — Büd-Szent-Mihályon: Lukács F. — Debreczenben: dr. Róthachn V. E. Tamassy E. és Gölt N. — Órvidy O. — Duna-Káldváron: Nádhera F. — Egerben: Schüttig J. és Köllner Lőr. — Eperjesen: Isépy Gy. — Érsekújváron: Conlechner J. — Gyöngyösön: Mersis N. — Győrött: Lehner F. — Huszton Teodorovics J. nál. — Jászberényben: Tschler E. — Jolsván: Keschéy T. — Kassán: Kereghő A. — Kanizsán: Frager Béla. — N. Károlyban: Sittler J. — N. Szombaton: Platosz R. — N. Varadon: Huzella M. és Molnár J. gyógyszer. — Nyírbátoron: Sztruhár J. Nyíregyházán: Korányi J. gyzs. és Kovács S. — Pakson: Malatinszky S. — Pécsen: Sipőcz J. Pozsonyban: Piesztory B. — Putnokon: Pekete N. — Rimacsombaton: Hamalik K. — Rozsnyón: dr. Pösch J. gyzs. és Hirsch J. N. — S. A. Ujhelyen: Galik G. és Pinter F. — Sümegben: Stamborsky L. — Szathmaron: Bossin J. — Szegeden: Kovács Albert. — Sz. Fehérváren: Braun J. Brozmann E. és Diebálla Gy. — Székelyhídon: Szabó J. — Szombathelyen: Püllich F. — Tárján: Monó T. — Temesváron: Tárcay István és Pap J. — Tészen: Agoston Gy. — 1. Ullakon: Roykó G. — Tokajban: Dr. Juhász P. — Ungváron: Lám Sándor gyógyszer. — Speck J. Peltakráky A. és Krausz A. — Veszpremben: Ferecskay K. — Villányon: Pekete E. — Zircen: Tejtel J. — Zólyomban: Szech L. Erdélyország: Kolozsváron: Valentin A. és Wolf. — Brassón: Fabik E. és Gyertyánffy és Verár. — Hatzegben: Mátéfi B. gyógyszer. — M. Váráshelyt: Buchner M. — Szaszváron: — Reker E. K.
Ezen kitűnő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógyszer készítője
Forti László. Lak.: Buda, rácsv., Booskay-tér 719. sz.

Raktárunkban az árucikknek nagy mennyiségűre halmozódván, minél fogva annak egy tekintélyes részét valóban jó minőségű **női divatalkelméket** és divatos női öltönyöket 25, 50 és 75%-kal áron alól leszállítva **végeladjuk.**

4299 Mély tisztelettel
KELLER és ZSITVAY.
Budapesten,
szervitátor, szerviták épületében.

TANNINGENE.
Ölommentes ártalmatlan hajfestő.
szürke, fehér és vörös haj, székáll, és szemöldök számára, melyet a leggyorsabb módon csak egyszeri használat után is, megbízhatóan és b. zatosan hibátlan fényes szőke, barna és fekete természetes színűket, melylyel a megoszulás előtt bírtak, ismét vis. zanyerik és sem szappanmali mosdás, sem gőzfürdő által nem veszítik el azt. Ára 1 frt 250.

Eredeti keleti rózsatej,
Russ Károlytól, 4339
a bőrkön azonnal, és nem csupán hosszabb használat után, oly gyöngéd, vakítófényű, fiatal frissességű színt ad, mint a mely semmi egyéb sz. által nem érhető el; ráncokat, minden sárca vagy barna arc-zsint azonnal eltávolít, s egyformán alkalmas és hasznos valamennyi testrésze. Ára 1 frt 120 kr.

Szeplőt,
májfoltokat, pörsekeneket, bőr-alkát, az arc vörösségét napégést és a bőr minden kivirágzását a dr. Tobias-féle Eau miraculeuse antephelique, a bőrön s a bőr alatt gyűlkező festékeknek felszívódása által gyökeresen eltávolít, s a legdurvább, legkérgezőbb bőrt éjjen át puhá, s fehérre és gyöngédvé teszi. Ára 1 frt 50 kr.

Valamennyi itten felsorolt különlegesség jóállás mellett határozottan ártalmatlan, s egyedül valódi minőségben szállítja:
Russ Károly,
gyógyszerész és vegyész, Bécsben,
I. Bezirk, Wallfischgasse Nr. 3.

Francia hajfestő-szer. (Chromatique Parisien.)
Ezen, Párisban és Franciaország egyéb városaiban több év óta a legjobb sikerrel alkalmazott hajfestő-szer, mely minden eddig e célra használt porokat, kenőcsöket és folyadékokat kényelmes és biztos alkalmazása által, valamint gyors a megjel. eredményével — mely 10–15 perc alatt bekövetkezik — alkalmasa által, mindenki által könnyűséggel és az egészségre káros hatás nélkül használtatott, melylyel a haj fekete, barna, vagy szőke szíre tetszés szerint megfestethetik. — Ára egy doboznak használati utasítással együtt 2 frt.

Buda pesten a magyarországi főraktárban TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerárúháza, királyi utca 7-ik szám alatt. 4272

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárbanál kapható:

KÖZLEMÉNYEK
a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar kir. miniszt. köréből.

Katalogus azon találmányokról
melyek
a magyar korona országainak területén
az 1876-ik évi deczemb. 31-ki ügyállás szerint
szabadalmi ótalom alatt állanak.

Közl
a miniszterium ipar- és szabadalmi osztálya.
Ára füzve 1 frt.

Épen most jelent meg
a Franklin-Társulat kiadásában a 21–22. füzet (III. kötet első és második füzete), és minden könyvkereskedésben kapható:

TALÁLTMÁNYOK KÖNYVE.
Ismeretek a kézmű- és műipar mezejéről.
Ezen mű 40 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzet ára 40 kr.
Minden egyes füzet külön is kapható.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur az ipari szakirodalom meghonosításában hazai iparunk emelkedésének fő-tényezőjét látván, alkalmas nyújtott ily mű létesítésére, s mi alulirt irodalmi intézet, bár tetemes áldozatok árán, örömmel vállalkoztunk annak kiadására, mert meg vagyunk győződve, hogy ezáltal nemcsak hazai egyetemes irodalmunk egy régi tárgyongó hégagát töltjük ki és egy paragon maradt tér mívelését veszszük fogamatba, hanem előmozdítunk vele oly törekvést, mely hogy mihamarabb győzelemre vergődjék, minden magyarnak hazafiai óhaja.

A főtékintet, melynek zemmeltartásával a munka készült, ari van fordítva, hogy az közepes állást foglaljon el a szoroszakmunka és a népies előadás közt, valamint arra, hogy midőn a szakember ismereteinek bővítésére talál benne anyagot és serkentést a további haladására, a laikus lelje föl benne azt, mi tudnivalóját kielégíti, és minek ismerete a művelt ember egyik kelléke. Egyáltalán a mű iránya olyan, mely lehetővé teszi, hogy az abban lerakott anyag közvagyonná válhassék és az általános művelődést előmozdítsa.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az orsz. magyar iparegyesület felügyelete alatt több ideedőg munka alapján dolgozta

FRECSKAY JÁNOS.
A szöveget közel 1000 szép fametszessel látja el intézetünk.
Az előfizető az egész mű megvételére nem köteleztetik.
Első és második kötet ára 8 frt.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre ... 12 frt / félévre ... 6 * } Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: { egész évre ... 8 frt / félévre ... 4 * } Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: { egész évre ... 6 frt / félévre ... 3 * }

10-dik szám. 1878. BUDAPEST, MÁRCZIUS 10. XXV. évfolyam.

HAFIZ ÉS A PERZSA FESTÉSZET.

Ötszáz éve lesz maholnap, hogy Hafiznak földi maradványait átadták az anyaföldnek, melyből vétetett, de szelleme örökös hatalommal lebeg népe között; lelkesít, gyújt, és élvezetet ad mindazoknak, kik a „czukor nyelvű“ perzsa nép legnagyobb dalmokának költeményeit olvassák. E név: Hafiz az egész világ művelt népeinél oly népszerű, oly ismerős, mintha nem is egy ma teljeszen jelentéktelen nép költőjének, hanem valamely nemzeti hős neve volna. És méltán. Hafiz oly maradandó emléket emelt nevének költeményeivel, mely ércznel maradandóbb, minden dicsőségnél ragyogóbb. Ő maga teljes mértékben fogta fel, sőt költeményeiben nem egyszer magasztalja is saját költői nagyságát. Egy versének utolsó szakában ezt mondja:

Ha dicsékszik énekével
A száznelyvű fiúmlile:
Hafiz őt megsejgyeníti
S perzsa dallal küzd le.

Másutt megint következőleg dicsőíti író tollát:

Hafiz a te író tollad
Czukornádál edesebb:
Gyümölcsül ad czukrot a nád,
De tolladból méz csepeg.

Majd azt mondja, hogy az égi angyalok is bámulva hallgatják dalait és azokat betanulva, az isten trónja előtt dalolják, — más helyen meg azt hiszi, hogy a plejádok is megállanak az ő dalainak meghallgatására. Szóval Hafizt nem lehet szerénynek mondani, ha egyszer rákezd a maga dicséretére. Mentségeül azonban fel kell hoznunk a keleti költőknél divatozó azon szokást, hogy a költőknek maguknak kellett magukat dicsérniök, mert ott a pajtáskodó kritikát nem ismerték. Aztán egy latin író is azt írja: Opportet poetam semper de se bene sentire.

De térjünk át a jó öreg sirazi dalmoknak ismertetésére.

Tulajdonképeni neve Mohammed Semseddin, a mi annyit jelent: „A vallás napja“ és „A dicsőre méltó“. A Hafiz

nevet később kapta, ezt a nevet mindenki megszerezheti magának, a ki a Koránt, a mohammedának szent könyvét elejétől végig könyvnélkül betanulta. E név annyit jelent: „megőrző“, minthogy a Korán tartalmát emlékében őrizi. Hogy mikor született, azt nem tudjuk, csak halála éve ismeretes; meghalt 1389-ben (mohammedán időszámítás szerint 791-ben).

Ifjuságáról szintén semmit sem tudnak életiről, kivéve azt, hogy egy dervis-rendbe lépett s később annak főnöke lett. A szerzetes rendek főnökeit sejknek hívják, tehát őt is gyakran *Sejkh Hafiz* néven találjuk említve; így áll ez az őt feltüntető festményen is. Hafiz szerzetes volt; de nem az a képzetű, alszenteskedő, mint korának többi szerzetesei (dervisek). Ő e hibáknak nemcsak ellensége volt, hanem azokat költeményeiben nem egyszer keményen ostromozta is; e pár versszakot idézzük költeményeiből:

Nagyon szent az apátur a
Szószéken és oltárnál,
De magányos szobájában
Bezzeg egész mást csinál.

HAFIZ.
(PERZSA FESTMÉNY UTÁN.)